

Valkonauha

3/2015

Syrjäytyneen nuoren
auttamisesta

LIISANKODIN
uudet tuulet

Jos ajat, älä polta –
ainakaan lasten kanssa

Pelaamisen
ihanuus
ja kamaluus

Valkonauha Suomessa: vastuuta sinusta ja minusta vuodesta 1896

Valkonauha 3/2015

Julkaisija: Suomen Valkonauhaliitto

Toimituksen osoite:

Liisankatu 27 A 3, 00170 Helsinki
puh. 091351 268

www.suomenvalkonauhaliitto.fi
etunimi.sukunimi@suomenvalkonauhaliitto.fi

Päätoimittaja: Salme Elo

Toimitussihteeri: Irja Eskelinen

Toimituskunta: Tuulikki Perho, Pia Soidinmäki,
Marja Kariluoto, Tarja Heino, Satu Kiviharju

Taitto: Anne Tervahauta / Kuvitella

Lehti ilmestyy 4 numerona
Tilaushinta 15 euroa vsk

Painopaikka: Tammerprint Oy, Tampere

ISSN-L 0355-7219, ISSN 0355-7219 (painettu)
ISSN 2242-0045 (verkkójulkaisu)

Kannen kuvat: Kari Ehonsalo

SISÄLTÖ

Pääkirjoitus	3
Retki Hvitträskiin ja Helsingin Valkonauhan historiaan	4
Terveisiä liitosta	8
Kuopion Valkonauhan syysterveiset	10
Terveisiä Tampereen Valkonauhasta	12
Liisankodin uudet tuulet	15
Musiikin ja ystävyyden silta kantaa	16
Värien loistoa ja rumpujen pauketta	19
Pelaamisen ihanuus ja kamaluus	20
Lastensuojelusta perheiden ja lasten tukemiseen	23
Muistokirjoitus	26
Syrjäytyneen nuoren auttamisesta	29
Jos ajat, älä polta – ainakaan lasten kanssa	33
Ehkäisevän päihdetyön viikko 2015	33

KARIEHONSALO

Syksyn ylistys

Ilahduin kun löysin V. A. Koskenniemen runon ”Syksyn ylistys”. Hän on oivallisesti pukeut sanoiksi kokemukseni tästä kiehtovasta vuodenaikasta. ”Niin ole tervetullut syys. Sun rauhaas rinta halaa”.

Syksy on hyväksijätön ja kaihon aika, jota maustaa ripaus toivoa. Se on myös kiitoksen aika, kun maan antimet ovat kellarissa ja viljasato korjattuna.

”Soi iltaan kuuluun korkeaan, soi syksyn kiitos syvä! On viety vilja korjuuseen, on viety kallis jyvä”.

Syksy on aktiivista aikaa. Monet opinto- ja harrastepiirit vetävät väkeä ja oppilaitosten lukuvuodet alkavat. Myös Valkonauhan lähes 120 vuotta kestänyt raittius- ja huoltotoiminta jatkuu.

Ammatti-ihmisten ohjaamissa ryhmissä ihmetellään elämää ja avataan sen solmuja. Aintlaatuisien persoonien keskinäinen vuorovaikutus antaa voimia kohdata arjen vaikeuksia. Kokonainen ihmiskirjo on mukana perhetyössä, joka on osoittautunut tarpeelliseksi ja ajattomaksi työmuodoksi.

Syksyllä suunnittelemme myös tulevia toimintoja. Mitä säilytämme? Miten uudistamme? Tulevaisuus on tuntematon, mutta silti sitäkin on ajateltava ja sitä kohti kuljettava.

Minun on nyt aika lähettää lukijoille syysterveiseni. Teen sen Koskenniemen sanoin:

”Oi syksy sinun maljastas suo meidän voimaa juoda!
Suo meidän työhön uskoa ja aina uutta luoda.
Ja niinkuin maan sa siunasit, myös siunaa sydämemme,
niin että niinkuin voittajain veis talveen askelemme”.

TUULIKKI PERHO
varapuheenjohtaja

Suomen Valkonauhaliitto – Förbundet Vita Bandet i Finland r.y.

Liitto on vuonna 1905 perustettu kristillisyhteiskunnallinen naisjärjestö, joka toimii yksilöiden, perheiden ja yhteiskunnan hyväksi. Liitto on jäsenenä World's Woman's Christian Temperance Unionissa. Liitto ottaa vastaan testamentteja ja lahjoituksia. Pankkiyhteys: Danske Bank IBAN:FI98 8000 1100 0623 23

Puheenjohtaja

Vankilälähetä Salme Elo

Varapuheenjohtajat

TtM Tuija Rönkä
Pankkivirkailija (eläk.) Tuulikki Perho

Pääsihteeri

Pastori Irja Eskelinen

Toimistos sihteeri

Nina Hurtamo

Liiton ylläpitämät

Valkonauhan Kotipesä Helsingissä
Liisankatu 27 A 3, 00170 Helsinki
puh. 091351 268

Opiskelijakoti Helsingissä

Snellmaninkatu 27 D 18, 00170 Helsinki

Suur-Helsingin Valkonauha ry:n ylläpitämä

Liisankoti
Luotsikatu 4 E, 00160 Helsinki

Retki Hvitträskiin ja Helsingin Valkonauhan historiaan

Tuulisena, mutta aurinkoisena toukokuun lau-
antaina huipentui Hel-
singin Valkonauhan 110-vuo-
tistaival retkellä Kirkkonum-
mella sijaitsevaan Hvitträskin
museoon. Mukaan oli ilmoit-
tautunut 11 yhdistyksen jäsen-
tä. Kokonaisjäsenmäärä on täl-
lä hetkellä 58 naista. Tutustu-
minen Hvitträskiin alkoi opas-
tetulla kierroksella kiehtovan,
kansallisromanttisen talon ete-
löpäätyyn, **Eliel Saarisen** suun-
nittelemaan nykyiseen muse-
oon. Tutustuimme myös esillä
olevaan näyttelyyn ”Hvitträsk-
kin vieraat”. Ennen kotimat-
kaa ryhmämme nautti maitta-
van lounaan ravintolassa. Pöy-
täkeskusteluissa kuulimme jä-
sentemme koskettavia tarinoi-
ta paluusta sotalapsuudesta
Ruotsista ja paosta järven jääl-
lä pommikoneiden tulitukses-
sa. Yhdistyksen puheenjohtaja
Pirjo Kivelä-Ristevirta kertoi
myös Helsingin Valkonauhan
eri vaiheista.

Hvitträskin suunnitelleet kol-
me arkkitehtiä olivat Eliel Saa-
rinen, **Armas Lindgren** ja **Her-
man Gesellius**. He opiskeli-
vat silloisessa Polyteknillisessä
opistossa samanaikaisesti
(nykyinen Aalto yliopisto),
ja perustivat Helsinkiin yhteisen
arkkitehtitoimiston, jonka
he sittemmin siirsivät Hvitträsk-

Vas. **Pirkko Laakso, Marke Kaskimies, Kukka-Maaria Kansikas, Airi Putkonen, Anneli Klemetti ja Eila Hänninen.**

kiin. He ostivat ensin 16 hehtaaria maata Vitträsk-järven rannalta ja kukin heistä suunnitteli oman asuntonsa samaan pihapiiriin. Talot rakennettiin vuosina 1902–1903 hirsistä ja graniitista kansallisromanttiseen tyyliin. Armas Lindgrenin koti tuhoutui tulipalossa kivi-
jalkaa myöden jo vuonna 1922, päärakennuksen pohjoispäädyssä.

Eliel Saarisen koti oli kuin kokonainen taideteos. Hän suunnitteli kokonaisvaltaisia sisustuksia, jossa tekstiilit, huonekalut ja ornamentit sulautuivat yhdeksi, harmoniseksi kokonaisuudeksi. Häntä kiinnosti-

vat myös tekstiilit osana tilaa. Muun muassa museossa esillä oleva ryijy suunniteltiin siten, että siihen tuli jokaisesta perheenjäsenestä oma osateos. Ryijyt ovat Suomen Käsityön Ystävät ry:n valmistamia. Saarisen suunnittelema Ruusu-ryijy vuodelta 1904 on edelleen yksi Käsityön Ystävien suosituimmista malleista. Eliel Saarisen toinen vaimo **Loja** suunnitteli taloon myös esimerkiksi valaisimia, kuten tuvan katokruunun.

Mielenkiintoinen, **Olga Ehrströmin** lasimaalaus ”Kilpako-
sijat”, löytyy kolme ruutua käsittävstä ikkunakokonaisuus-

desta. Siinä on kuvattu kolme historialliseen asuun puettua hahmoa Hvitträskiä muistuttavan rakennuksen edustalla. Keskellä oleva nainen esittää **Mathilda Saarista o.s. Gylén**, Eliel Saarisen ensimmäistä vaimoa. Kitaraa soittava mies on Eliel Saarinen ja huilua soittava **Herman Gesellius**.

Tarina kertoo, että Mathilda Saarinen ja Herman Gesellius rakastuivat. Sittemmin Gesellius kutsui Pariisissa kuvataiteita opiskelevan sisarensa työskentelemään avuksi Hvitträskiin. Sisar Loja muutti veljensä Geselliuksen taloon ja Loja alkoi pikkuhiljaa viettää enemmän aikaa Eliel Saarisen ateljeen puolella. Kaikki olivat ennestään vanhoja tuttuja, sillä Eliel oli jo opiskeluaikoina ollut mieluinen vieras Geselliuksella. Näin Loja päätyi mukaan tuttuun joukkoon piirtämään tekstiilejä ja veistoksia. Ja nämä kaksi, Loja ja Eliel, rakastuivat toisiinsa.

Eliel Saarisen ensimmäinen avioliitto päättyi eroon lapsettomana. Avioeron tultua voimaan vihittiin Loja ja Eliel sekä Mathilda ja Herman keväällä 1904. Pariskunnat asuivat vuosia Hvitträskissä yhtä aikaa. Saarisen perheeseen syntyi

Vas. **Maija-Liisa Mäkeläinen, Airi Putkonen, Pirjo Kivelä-Ristevirta ja Kukka-Maaria Kansikas.**

Maija-Liisa ja Airi keskustelevat **Helsingin Valkonauhan** mielenkiintoisista vaiheista.

kaksi lasta, tytär **Pipsa** ja poika **Eero**.

Saariset asuivat vakituisesti Hvitträskissä Yhdysvaltoihin muuttoon saakka, 1920-luvun alkupuolella. Kuitenkin perhe palasi viettämään kesälomiaan Hvitträskiin aina vuoteen 1949 saakka, jolloin he myivät talon. Eri vaiheiden jälkeen Suomen valtio osti Hvitträskin 1981 ja vuonna 2000 se siirtyi Museoviraston alaisuuteen.

Kun Hvitträskin arkkitehtikolmikko vielä opiskeli, perustettiin vuonna 1896 ensimmäinen valkonauhahdistys Turkuun. Valkonauha-aate oli syntynyt 1800-luvun loppupuolella Yhdysvalloissa, nimellä Naisten Kristillinen Raittiusliike Valko-

nauha. Tämän kristillisen naisjärjestön keskeisiin hahmoihin kuului **Frances E. Willard**. Suomen raittiusliikkeen uranuurtaja oli opettaja **Alli Trygg-Helenius**, joka jo 1880-luvulla oli tutustunut raittiusliikkeen Englannissa ja Yhdysvalloissa pidetyissä naiskongresseissa. Hän yritti juurruttaa aatetta Suomeen, mutta valtiollisista ja taloudellisista syistä ei voitu ryhtyä puuhaamaan maailmanjärjestöön kuuluvaa liittoa.

Toukokuussa 1905 perustettiin kaksikielinen yhdistys, kristillisyhteiskunnallinen, päihde-

työtä tekevä naisjärjestö, Helsingin Valkonauha-Vita Bandet i Helsingfors r.y. ja ”kattojärjestöksi” Suomen Valkonauhaliitto – Förbundet Vita Bandet i Finland r.y.

Molempiin valittiin puheenjohtajaksi **Frida Sjöblom**, joka oli jo aiemmin käynyt tutustumassa Tukholmassa Valkonauhan toimintaan. Ensijaisesti Helsingin Valkonauhan tavoitteina oli työskentely siveellisyyden ja raittiuden puolesta, sittemmin myös nuorisokasvatus nousi keskeiseksi tehtäväalueeksi.

Toiminta on vaihdellut vuosikymmenittäin tarpeen mukaisesti. Emmauskoti sai alkunsa 1906. Kodissa tehtiin pelastustyötä ”harhateille” eksyneille naisille. Tätä työtä tehtiin myös yhteistyössä Helsingin kaupunkilähetyksen kanssa. Jo ennen Emmauskodin perustamista Valkonauhalla oli toiminnassa rautatielähetytyö, joka yritti seuloa rautatieasemalle tulleita

maalaistytöitä turvaan ”Maalaistytöiden maja” ja avustaa heitä löytämään työtä ja pääsemään uuden elämän alkuun pääkaupungissa.

1910-luvulla Helsingin Valkonauha haki Emmauskodin toimintaan taloudellista apua liitolta ja muilta valkonauhahdistyksiltä ja toiminta muuttuikin osittain nuorten naisten talous- ja käsityökouluksi ja hengelliseksi ohjaamiseksi. 1920-luvulla Lapinlahdenkadulla sijainneessa yhdistyksen kansliassa oli kiireistä, sillä toiminta oli laajentunut kovasti. Vuonna 1923 Emmauskoti siirtyi Kauniaisiin, isoon 28 huonetta käsittäneeseen Lars Sonckin suunnittelemaan taloon. Vuodet 1960–1978 Emmauskoti toimi vanhainkotina. Toiminnan loputtua kiinteistö myytiin ja saaduilla varoilla perustettiin seuraavana vuonna Valkonauhasäätiö.

1930–1950 luvuilla tehtiin yhteistyötä Keski-Helsingin Val-

konauhan (nykyinen Suur-Helsinki) valkonauhahdistyksen kanssa pitämällä mm. kieli-, raitius- ja ompelukerhoja. 1980-luvulla aloitettiin tukihenkilökursit ja 1990-luvulla keskityttiin järjestämään kaikille avoimia seminaareja sekä pienryhmiä. Vuosikymmenen loppupuolella pidettiin myös koululaisten iltapäiväkerhoa.

2000-luvusta lähtien on toiminta jatkunut seminaarien ja ryhmätoimintojen puitteissa. Jäsenistössä on mukana ahkeria kutojia, joiden neuleita on toimitettu eri paikkoihin mm. Kätilöopiston keskososastolle sekä etiopialaisten äitien vastasyntyneille vauvoille.

*Lähteet: Hvitträskin museo
Pirjo Kivelä-Ristevirta
Suomen Valkonauhaliiton
historiikki*

Teksti ja kuvat: **PIRJO SIPILÄ**
valokuvaaja/kouluttaja

ANNETTERVAUTA

SYYSPÄIVÄT ja sääntömääräinen syyskokous 17.–18.10.2015

Syyspäivät ja sääntömääräinen syyskokous järjestetään jäsenkoulutuksen merkeissä Lohjalla Vivamon toimintakeskuksessa. Lauantai 17.10. ohjelmassa on työpaja, jota ohjaa fasilitaattori *Lari Karreinen*. Työpajan tavoitteena on paikallisyhdistysten toiminta- ja taloussuunnitelmien ideointi ja laadinta v. 2016 varten sekä vertaiskokemusten jakaminen ja valkonauhityön innostava kehittäminen.

Olemme valinneet Vivamon kokouspaikaksemme monestakin syystä. Vivamolla ja Valkonauhalla on yhteisiä ”juuria”, sillä valkonauhalähettiläs Elisabeth Selmer eli viimeiset vuotensa Vivamossa ja kuoli siellä. Selmer oli tanskalainen ja hänen tehtävänä oli levittää valkonauha-aatetta Pohjolaan. Näin hän oli vaikuttamassa valkonauhityön aloittamiseen Turussa ja Tampereella ja oli siten tärkeä henkilö kun Suomen Valkonauhaliitto perustettiin 110 vuotta sitten.

OHJELMA LAUANTAINA 17.10.2015

- Klo 9.00 Lähtö Liikenne Seppälän yhteiskuljetuksella ns. Fennian talon edestä. (Lähtölaituri on lähellä Aleksis Kiven patsasta, Kansallisteatterin lähellä)
- Klo 11.15 Lounas Vivamon ruokasalissa
- Klo 12.00 Tervetulosanat, puheenjohtaja *Salme Elo*
- Klo 12.10 Työskentely päivän teemasta, fasilitaattori *Lari Karreinen*
- Klo 15.00 Iltapäiväkahvi
- Klo 15.30 Työskentely jatkuu
- Klo 17.00 Päivällinen
- Klo 18.00 Sauna
- Klo 19.30 Yhteistä jakamista
- Klo 20.30 Iltapala ja Illan Sana

OHJELMA SUNNUNTAINA 18.10.2015

- Klo 8.00 Aamupala ruokasalissa
- Klo 9.00-10.45 Sääntömääräinen syyskokous **HUOM AIKA!**
- Klo 11.00 Osallistuminen messuun Vivamon kirkossa
- Klo 12.30 Lounas
- Klo 13.30 Palautteen anto Leirikartanon koulutustilassa
- Klo 14.30 Yhteiskuljetus lähtee kohti Helsinkiä

PÄIVIEN HINTA

Hinta on 90 euroa/henkilö sisältäen bussikuljetukset, koulutuksen sekä täysihoidon talon liinavaattein Vivamossa. Ilm. 9.10. mennessä liiton toimistoon 09-1351 268.

KOKOUSKUTSU

Suomen Valkonauhaliitto-Förbundet Vita Bandet i Finland ry:n sääntömääräinen syyskokous on sunnuntaina **18.10.2015 klo 9.00–10.45** (Huom aika!) Vivamon leiri- ja kurssikeskuksessa, osoite Vivamontie 2, 08200 Lohja. Kokouksen tehtävänä on päättää liiton sääntöjen 5.§:ssä mainitut syyskokoukselle kuuluvat asiat. TERVETULOA!

SYYSKAUDEN SEMINAAREJA

Hetken merkitys kiireen maailmassa -seminaareja järjestetään seuraavilla paikkakunnilla:

- 19.9. Helsingin Valkonauha-Vita Bandet i Helsingfors**, Bulevardi 15 C 32 (sisäpiha)
- 26.9. Kuopion Valkonauha**, Alavan seurakuntasali, Keihäskatu 5, 70620 Kuopio
- 3.10. Tampereen Valkonauha**, Satamakatu 16 D 79, 33200 Tampere
- 10.10. Mikkelin Valkonauha**, Seurakuntakeskus, Savilahdenkatu 20, 50100 Mikkelä
- 7.11. Lappeenrannan Valkonauha**, Kuutinkulma, Valtakatu 23, 53600 Lappeenranta
- 14.11. Turun Valkonauha**, Martin seurakuntatalo, Temppelik.1, 20810 Turku

Kouluttajana toimii työnohjaaja, trubaduuri *Ilmo Häkkinen*. Tilaisuuksiin on vapaa pääsy. Lisätietoja www.suomenvalkonauhaliitto.fi tai 09-1351 268 toimistoaikana.

TERVEISIÄ LIITOSTA

KUVAT: PIRIO SIPILÄ

Ylh. Kevätkokouksen osanottajia Liisankadun keittiössä valmistautumassa soppa- ja kakkutarjoiluun.

Alh. Salme Elo onnitteltiin kukkasin. Onnittelijoina Kaarina Piiparinen ja Tuulikki Perho.

Vas. Kaarina Piiparinen Lappeenrannasta ja Katri Nahkuri Tampereelta.

Eturivissä vas. Satu Kiviharju, Milja Salmela ja Anna-Mari Laine Hämeenlinnasta. Takana vas. Maritta Pietilä-Holopainen ja Tarja Heino Oulusta.

Vas. Seija Karjalainen ja Eeva Riittinen Mikkelistä ja Marja Kariluoto Turusta.

Salme Elo ja lahjataulu, jonka on maalannut valkonauhasisar Katri Nahkuri.

Salme kiittää

Lämmin kiitos Suomen Valkonauha-liitolle, kotiyhdistykselleni Tampereen Valkonauhalle sekä yksityisille valkonauhasisarille, jotka muistivat minua 70-vuotispäiväni johdosta.

”Voin päivän päivään liittää ja iloisesti kiittää sun laupeuttas, Herra saan.”

SALME ELO

Pallastunturin tauluntekijän mietteitä

Salme Elolle annettiin syntymäpäivälahjaksi tamperelaisen valkonauhasisar Katri Nahkurin maisemataulu. Tässä taiteilija kertoo työnsä taustoista:

Tervehdys täältä Tampereelta!

Oli hyvä, että antamamme lahja oli Salmelle mieluisa ja on nyt kertomassa Salmen kodissa hänelle tärkeistä ja lämpimistä Lapin muistoista. Maalaus palauttaa varmaan Salmen mieleen hänen ja perheensä retkeilykokemuksia Vuontispiirtin maisemissa.

Toinen itselleni tärkeä retkeilymuisto on Kittilän Lompolon kylän maisema, jossa Pallastunturi näyttää upean silhuettinsa eri kulmasta kuin Enontekiön suunnasta katsottuna.

Maisemamaalaukseeni tuli uutta intoa Pirkkalan taidekoulussa 2000-luvun alussa. Siellä tyyliä etsittiin myös abstraktein sommitteluin. Minun mielestäni uudet kuvaamistavat ovat hedelmällisiä huolimatta

siitä, että kaikki katsojat eivät aina tunnisikaan niitä omikseen.

Vaikka olen yhä uudelleen palannut luonnon pariin, vaatii maalauksen syntymisen joka kerta uutta ”inspiraatiopistosta”. Niinpä käyn vuosittain edelleen Lappissa katsomassa maisemaa ”nokipannun” äärestä. Samalla matkalla tapaan entisiä rovaniemeläisiä työtovereitani. Kaikki matkalla kohtaamani antaa rauhaa ja syvyyttä sieluuni. Maalatessa maiseman sinisyys ehtii auringon pikaisesti näyttäytyessä muuttua ensin puuterimaisen keltaiseksi, pian oranssiksi ja sitten sinipunaiseksi.

Lopulta rauhoittava sininen saa voiton. Värit, tuuli ja hento lumi näyttävät kulkeutuvan tunturikerolta toiselle. Luonto puhuu hiljaisella kielellä: Minun huomasani et ole eksyksissä; olet aina kotona.

KATRI NAHKURI

Kuopion Valkonauhan syysterveiset

Kuopion Valkonauhan hallitus vaihtui helmikuussa. Suuri kiitos pitkän rupeaman yhdistyksen johdossa tehneelle **Leena Vaastolle** ja kaikille muille aiempina vuosina hallituksessa mukana olleille. Uusi hallitus on aloittanut toimintansa ja uutena puheenjohtajana minun lienee aika esittäytyä ja kertoilla suunnitelmistamme.

Olen 58-vuotias teologi ja alkuperäinen kuopiolainen vaikka maailmalla vierähtikin välillä parikymmentä vuotta. Töitä teen Kuopion Setlementti Puijolan lähiötyön koordinaattorina eli vastaan kaupungin 12 asukastuvan toiminnasta. Vapaa-aikani kuluu pääasiassa Haminalahden metsissä koiran kanssa kuljeskellen. Kirjat ovat myös jokapäiväisiä seuralaisia.

Vas. Arja Keränen, Anneli Sikanen, Maarit Kirkinen, Marjatta Antikainen, Hannele Nykänen, Anne Paulo-Tuovinen, Anni Ylönen. Kuvasta puuttuvat Hannele Jalkanen ja Riitta Hämäläinen.

Työskentelin aiemmin Myllyhoitoyhdistyksessä työelämän päihdekouluttajana ja konsulttina. Noihin vuosiin sisältyi

myös kolmevuotinen tyttöjen ja naisten alkoholinkäyttöön liittyvä ehkäisevän päihdetyön projekti, joten naisten päihde-

asiat ovat minulle hyvin tuttuja. Kuten niin monella muullakin päihdealalla työskentelevällä, myös minulla on omakohtainen kosketuspinta asiaan. Meidän suvussa on juotu paljon ja kuoltu nuorena. Niin kävi minunkin isälleni.

Uusi hallituksemme on alkanut etsiä uusia tapoja tuoda järjestöämme ja sen tavoitteita esille Kuopiossa. Järjestimme maaliskuussa ammattilaisille suunnatun seminaarin otsikolla ”Mihin siideri vie suomalaisen naisen”. Seminaarissa varapuheenjohtajamme **Anne Paulo-Tuovinen** kertoi, miten hän psykoterapeutin työssään kohtaa lapsena alkoholin traumatisoimia aikuisia. Hoitokoti Tuhkimon sairaanhoitaja kertoi heidän työstään päihderiippuvuuden hoidossa ja minä puhuin naisten ja tyttöjen alkoholinkäyttöön liittyvistä erityiskysymyksistä. Ammattilaisseminaariin osallistui parikymmentä kuopiolaisten päihdeorganisaatioiden ja järjestöjen työntekijää.

Huhtikuussa minulla oli puheenvuoro Sirkkulanpuisto ry:n Kuopion kirjastossa järjestämässä yleisötilaisuudessa ”Mitä meidän tulisi tietää tyttöjen ja naisten päihdeiden käytöstä”.

Olemme myös panostaneet tiedonkulun helpottamiseen ja

ajantasaistamiseen. Olemme uudistaneet jäsenhankintakavakkeen syksyn aikana. Sosiaalinen mediakin otetaan käyttöön, kunhan ehdimme tuottaa sinne tekstiä. Yhdistyksellä on nyt myös sähköpostiosoite.

Elokuussa tarjosimme 20 päihdetyön ammattilaiselle tutustumisretken Naisten Hoitokoti Tuhkimoon Tohmajärvelle. Matkan yksi tarkoitus oli verkottuminen Kuopiossa päihdetyötä tekevien ammattilaisten kanssa.

Syksyllä käynnistyi jäsenhankintakampanja ja järjestämme uusille sekä vanhoille jäsenille retken Valamoon 7.11.2015. Lauantaina 26.9. klo 9–13 oli kaikille avoin seminaari ”Hetken merkitys kiireen maailmassa”. Laittakaapa Kuopion seutukunnalla asuvat Valamon matkan päivämäärä jo nyt kalentereihinne, jotta voitte siihen osallistua.

Olemme saaneet toimintaavustusta (ns. toimintatonni) RAY:lta Suomen Valkonauha-liiton kautta sekä Valkonauhasäätiöltä. Yhdistyksen omistamassa kaksiossa on uusi, toivottavasti pitkäaikainen vuokralainen, joten sieltäkin saamme koko ajan pieniä varoja toimintaamme. Yhdistyksen kohtuullisen hyvästä taloudellisesta tilanteesta kiitos kuuluu

tietenkin kaikille teille, jotka olette vuosien varrella Kuopiossa valkonauhatyötä tehneet.

Toivottavasti me uudet vastuunkantajat onnistumme työssämme teidän laillanne. **Meri Tirroniemen** rukouksen sanoin:

Jumala, vaikuta Pyhän Henkesi kautta valinnoissa ja päätöksissä yksin ja yhdessä. Innoita elämää säilyttävät voimat ja arvot liikkeelle itsessäni ja muissa. Varjele meidän luottamuksen tehtävässä.

Kuulasta syksyä Valkonauha-lehden lukijoille toivottaen

HANNELE NYKÄNEN
puheenjohtaja

puh. 040-548 9898
lmh.nykanen@gmail.com
Kuopion Valkonauha ry
email: kuopionvalkonauha@gmail.com
Posti: Kuopion ev. lut. seurakuntayhtymä/Arja Keränen
PL 1065, 70101 Kuopio

Kuopiolaisia päihdetyön ammattilaisia ja valkonauhan väkeä tutustumisretkellä Naisten Hoitokoti Tuhkimossa 20.8.2015.

Tuhkimossa on myös kaksi lammas-ta rapsuteltaviksi.

”ja meillä kaikilla oli niin mukavaa...”

Terveisiä Tampereen Valkonauhasta

Tampereen Valkonauha ry perustettiin jo vuonna 1902 eli kolme vuotta aikaisemmin kuin valtakunnallinen liitto. Valtiolliset olot eivät sallineet kansainvälisen järjestön organisoitua liittotasolla ja siksi alkuvuodet toimittiin Raittiuden Ystävien naisosastona.

Tampereen Valkonauhan toiminta kohdentuu ennaltaehkäisevään ja korjaavaan raittius- ja hoitotyöhön. Toiminnan perustana ovat kristillinen usko ja kristilliset arvot. Valkonauhatyötä toteutetaan laajalaisesti ja työmuodot ovat syntyneet vastaukseksi elämän ongelmiin. Tällä hetkellä toimintamuotoina ovat seminaari-, vertaistuki-, ryhmä- ja yksilötyö. Yhdistys tekee säännöllisesti vierailuja alueen vankiloihin ja hoitolaitoksiin. Toiminnalla vahvistetaan vaikeuksien keskellä yhdessä eläen uskoa ja toivoa. Lisäksi yhdistys tarjoaa sielunhoidollisia yksilökeskusteluja ajanvarauksella. Kaikki toiminta tapahtuu vapaaehtois-pohjalta.

Yhdistyksellä on omat toimitilat osoitteessa Satamakatu 16 D 79. Yhdistyksen tiloissa järjestetään vaihtuvia taide-näyttelyitä. Alkuvuoden näyttely koostui **Katri Nahkurin** öljyväri-, akvarelli- ja grafiikatöistä.

Joulukahvitunnelmissa Sirkku Heinäluoto, Salme Elo, Sinikka Vilén ja Katri Nahkuri.

Verkostoyhteistyötä tehdään Suomen Valkonauhaliiton kanssa hyödyntäen liiton tarjoamaa apua ja tukea seminaarien ja muiden tapahtumien järjestämisessä. Niin ikään Tampereen evankelisluterilainen seurakuntayhtymä, yhteiskristilliset toimijat ja paikalliset kolmannen sektorin tahot ovat yhteistyökumppaneitamme. Yhdistyksen rahoitus koostuu pääosin jäsenmaksuista, Raha-automaattiyhdistyksen toimintatonnista ja muista kohdeavustuksista sekä Valkonauhahasäätien, Tampereen kaupungin ja Pispalan Rukoushuoneyhdistyksen avustuksista.

Yhdistyksen vuosikokous pidettiin 16.2. yhdistyksen tiloissa. Hallituksen puheenjohtajana toiminut **Paula Kupias**

oli esittänyt toiveen jäädä pois hallitusvastuusta ja yhdistyksen uudeksi puheenjohtajaksi valittiinkin vankilalähetti **Salme Elo**. Hän toimii myös Suomen Valkonauhaliiton puheenjohtajana.

Hallituksen varapuheenjohtajaksi valittiin **Eeva-Maija Ahonen-Hakala**, sihteerirahastonhoitajaksi **Pia Soidinmäki** ja muiksi varsinaisiksi jäseniksi **Katri Nahkuri** ja **Sinikka Vilén**. Varajäseninä toimivat **Mirja Koskela**, **Annele Kinnunen**, **Ulla Koskinen** ja **Raili Nyyssönen**. Lisäksi henkilöillä on yhdistyksessä omia vastuualueitaan.

Yhdistyksen kesäretki

Yhdistyksen kesäretki tehtiin 3.6. Kangasalan Lepokotiin. Le-

Kangasalan Lepokodin opas Jussi Lehtonen kertoo talon kiinnostavista tarinoista.

pokoti sijaitsee n. 20 km Tampereelta, muutaman sadan metrin päässä Kangasalan keskustasta. ”Lepokodin historian kävelevä tietokirja”, **Jussi Lehtonen**, kertoi talon värikkästä historiasta. Kahvittelun lomassa laulettiin yhdessä sekä kuultiin **Kirsti Lehdon** ja **Salme Elon** esittäminä lauluja, joista erityisesti Veneen alla -laulun tarina koskettaa aina. Retkellä oli mukana 17 valkonauhalaista ja heidän ystäviään sekä **Hilja**-tyttönen.

Lepokodin toiminta täysihoitolana ajoittuu vuosiin 1910–1986. Talo tuli tuolloin tunnetuksi kuuluisuuksien, erityisesti taiteilijoiden lomailu- ja työskentelypaikkana. Nykyisin entisöity Kangasalan Lepokoti esittelee runsasta ja omaperäis-

tä esineistöään ja kiinnostavia tarinoitaan vierailijoille.

Seminaarit

Yhdistys järjesti maaliskuussa seminaarin aiheesta Syömishäiriöt -mistä on kyse? Luennon järjesti syömishäiriöön sairastuneita ja heidän läheisiään edustava Syömishäiriöliitto – Syli ry sekä Väli-Suomen syömishäiriöperheet ry. Ajankohdainen aihe herätti vilkasta keskustelua sekä nosti esiin oma-kohtaisia kokemuksia.

Tulevan syksyn seminaari järjestetään aiheesta Hetken merkitys kiireen maailmassa, kouluttajana kirjailija, muusikko **Ilmo Häkkinen**. Seminaarissa pureudutaan onnellisuuden ja tyytyväisyyden teemoihin. ”Voisimmeko paremmin, jos emme laukkaisi oravanpyörässä vaan keskittyisimme merkityksellisiin asioihin?”

Seminaarit järjestetään yhteistyössä Agricola-opintokeskuksen ja Suomen Valkonauhaliiton kanssa.

Vankila- ja muut laitosvierailut

Tampereen Valkonauha ry on palannut toiminnassaan yhteen valkonauhalyön keskeiseen perustehtävään – kohtaamaan ongelmiin joutuneita naisia. Vankilalähetti **Salme Elo** on kolmen vuosikymmenen ajan käynyt säännöllisesti tervehtimässä

vankeja paikallisissa vankiloissa. **Salme** jatkaa vierailujaan viikoittain Hämeenlinnan vankilassa ja joka toinen viikko Vanajan vankilassa. Hän on odotettu kuulija hengellisine laulukirjoineen ja kitaroineen sekä henkilökohtaisilla sellivierailuilla että vankiloissa järjestettävissä yhteistilaisuuksissa. Vanajan vankilaan tehdyillä vierailuilla maaliskuussa ja toukokuussa sekä elokuun kahvi- ja nuotiotapaamisessa mukana oli myös yhdistyksen jäseniä.

Lisäksi yhdistys teki **Katri Nahkurin** johdolla laitospöytävierailuja ja laulutervehdyksiä Kangasalan Hopealampeen ja Palhoniemen Huoltokotiin Kuruun. Palhoniemen Hiljaisen viikon vierailulla **Katrin** lisäksi mukana olivat **Sinikka Vilén**, **Eero Nahkuri** ja pastori **Raimo Naumanen**. Vierailun yhteydessä oli ehtoollisen vietto.

Kotipesätoiminta

Kotipesässä järjestetään matalan kynnyksen tapaamisia ajankohtaisten teemojen ympärillä ja kahvittelun merkeissä. Tapahtumia järjestettiin kevään aikana viisi kertaa ja niihin osallistui keskimäärin 10–12 henkilöä/tilaisuus. Kokoon-tumisten teemat vaihtelivat. Tammikuun tapaamisen aiheena oli herännäisyys eli körttiläisyys, alustajana **Katri Nahkuri**.

Kansainvälisen romanipäivän tunnelmaa; alustajana kansanedustaja, sosiaalineuvos Leena Rauhala.

Helmikuun tilaisuuden teemana oli Katulähetystyo ja alustajana oli uusi valkonauhaisar, diakoniatyöntekijä ja Katulähetysliiton puheenjohtaja Sinikka Vilén. Maaliskuussa Raili Nyssönen kertoi kokemuksia humanitäärisestä auttamistyöstä Baltiassa.

Kotipesässä vietettiin 8.4. kansainvälistä romanipäivää ja aiheena oli Naisen asema romanikulttuurissa. Alustajina olivat **Paula Valentin** ja kansanedustaja, sosiaalineuvos **Leena Rauhala**. Kuulijoita ja keskustelijoita päivässä oli 25.

Suomen romanit haluavat elää kuten kaikki muutkin suomalaiset: asua vanhempien ja lasten muodostamissa ydinperheissä, hankkia koulutuksen ja käydä töissä. Suomessa valtion romaneihin kohdistamalla positiivisella hyvinvointipolitiikalla on suuri rooli heidän sopeutumisessaan suomalaiseen

yhteiskuntaan ja valtaväestön elämäntapaan. Vaikka Suomen romanien hyvinvointi on huomattavasti kasvanut valtaväestön elämäntavan omaksumisen myötä, kokevat he silti edelleen syrjintää ja rasismia. Suomen romanipolitiikassa yritetään päästä eroon 'ongelmaryhmä'-leimasta ja siinä painotetaan muun muassa romanikieltä ja musiikkia.

Toukokuussa Kotipesä sai vierailijoita Hämeenlinnan Valkonauhasta. Päivässä kuultiin Salme Elon ja Pia Soidinmäen alustus vankilälähettilä **Mathilda Wreden** mielenkiintoisesta elämästä ja hengellisestä elämäntyöstä vankien parissa.

Syksyn toiminnasta

Syksyn ensimmäinen Kotipesä kokoontui keskiviikkona 9. syyskuuta kello 15–17. Vierailijana oli Pro-tukipiste ja aihee-

na Erotiikkatyö Tampereella.

Seuraavat Kotipesätapaamiset ovat 4.11. aiheena Naisena vankilassa ja 2.12. Kristittyinä islaminuskaisessa maassa.

Yhdistys järjesti seminaarin lauantaina 3.10. kello 11–15, jossa luennoitsijana oli työnohjaaja, kirjailija ja trubaduri Ilmo Häkkinen aiheena Hetken merkitys kiireen maailmassa.

Kaikki aiheista kiinnostuneet ovat tervetulleita mukaan ja osallistumaan!

Lisätietoja: puheenjohtaja Salme Elo, p. 040 411 0774. www.tampereenvalkonauha.fi s-posti: tampereenvalkonauha@gmail.com

Vaikka Tampereella aktiivisten joukko on pieni, jatkamme luottavaisin mielin yhdessä eteenpäin. Ennen kaikkea ruokoilemme, että voisimme olla omalta osaltamme toteuttamassa Jumalan tahtoa kertoen Maailman Vapahtajasta, joka tänäänkin voi ja tahtoo antaa uuden mahdollisuuden synnin pettämälle epäonnistuneelle ihmiselle.

Tekstin koonnut
PIA SOIDINMÄKI

Liisankodin uudet tuulet

Liisankoti sai kesäkuussa kauan kaivatut uudet tilat Katajanokalta. Pitkästä odotuksesta huolimatta muutto tuli lopulta yllättäen ja nopeassa tahdissa. Osalle naisista muutto oli erityisen mieluinen tilojen ahtauden ja yksityisyyden puuttumisen vuoksi: uudessa kodissa kaikilla on oma huone, esteetön pääsy kaikkialle, peseytymistiloja runsaasti ja keittiö käytettävissä. Osalle muutto tuntui pelottavalta ja raskaalta. Jätettiin hyvästejä naapureille, siileille, pikkulinnuille, talolle, puutarhalle, lähikaupalle, siis kaikelle tutulle ja turvalliselle.

Muuttopäivään saatiin apua Samaritan ry:n riukskoilta ja sydämellisiltä miehiltä. Miehet kantivat tavarat nimikoituina suoraan jokaisen asukkaan omaan huoneeseen. Päivän lounas syötiin jo talkooporukan kanssa uudessa kodissa.

Muuton jälkeen olemme uurrastaneet kodin kuntoon saattamiseksi. Tavarat ovat pikkuhiljaa löytäneet omille paikoilleen ja muuttolaatikat ovat hävinneet lattioilta. Olemme hankkineet uusia huonekaluja, tauluja ja viherkasveja somistamaan avaria käytäviä ja yhteisiä tiloja. Pari vuotta käyttämättä olleissa tiloissa ilmeni myös yllättäviä ongelmia: televisiot ja tietoliikenneytteydetydet eivät toimineet aluksi lainkaan, hellat, uunit ja tiskikoneet ja pesukoneet menivät epäkuuntoon, porraskäytävän valot eivät palaneet ja hissi jumittui useamman kerran kerrosten väliin. Suurimmat haasteet on nyt voitettu, mutta työtä riittää vielä kovasti ennen kuin olemme saaneet Liisankodin hengen siirrettyä uusien seinien sisälle. Puutarhurit **Tuomo Salovuori** ja **Minna Malin** ovat meille apuna luontoympäristön tuomisessa sisätiloihin ja monet ystävät ja sukulaiset ovat osallistuneet talkoisiin tämän kolmen kuukauden aikana. Ilman heitä emme olisi selvinneet.

Liisankoti muutti Katajanokalle osoitteeseen Luotsikatu 4 E.

Länsi-Pakilan puutarhamaisemat ovat vaihtuneet Katajanokan kauniiseen merelliseen kaupunkiympäristöön. Vähitellen olemme löytäneet ympäristön kauniit puistot, Kauppatorin kesäelämän, sataman upeat puuveneet, Katajanokan kauniit vanhat rakennukset ja kotikulman tunnelmallisen italialaisen kahvilan.

Osa naapureistakin on jo tullut tutuksi. Saimme mukavalta naapurin rouvalta kukan kesäksi hoitoon. Olemme myös yrittäneet luoda osaltamme viihtyisyyttä ympäristöön somistamalla sisäpihaa kesäkukin ja puutarhakalustein. Totuttelu uuteen vie aikaa.

Iloksemme olemme saaneet toivottaa Liisankotiin tervetulleiksi jo uusia asukkaitakin. Rohkeina naisina he uskaltautuivat tulemaan muuton jäljiltä keskenräiseen kotiin. Nyt luomme uutta kotia ja rakkaudellista ilmapiiriä neljäntoista asukkaan ja henkilökunnan yhteisvoimin.

Toivotamme kaikki Liisankodin ystävät tervetulleiksi kyläilemään uuteen kotiimme.

Toivotamme kaikki Liisankodin ystävät tervetulleiksi kyläilemään uuteen kotiimme.

Syyskesän aurinkoisin terveisin

Liisankodin naiset
MARIA NUUTINEN
toiminnanjohtaja
Suur-Helsingin Valkonauha ry

MUSIIKIN ja ystävyyden silta kantaa

Minulla oli mahdollisuus vieraillla äitini **Sadun** ja sisareni **Terhin** kanssa keväällä 2015 Etelä-Tanskassa Jyllannin saarella sijaitsevan Frederician kunnan vanhainkodissa ja päiväkodissa. Fredericia on nimetty kaupungin vuonna 1650 perustaneen kuningas **Fredrik III:n** mukaan ja tällä hetkellä siellä asuu noin 40 000 asukasta. Kaupunki oli vähällä päätyä jopa Tanskan pääkaupungiksi keskeisen sijaintinsa ja hyvän satamansa ansiosta, mutta tunnetusti Kööpenhamina vei kuitenkin voiton. Fredericia on edelleen merkittävä satama- ja teollisuuskaupunki ja rautateiden solmukohta, mutta pienen kunnan arkea voisi nykyään kuvailla rauhalliseksi, jopa uneliaaksi. Fredericia on vanha sotilaskaupunki, ja sen historia on edelleen läsnä kaupungin katu- ja linnoitusharjuineen, vanhoine kasarmirakennuksineen ja muistomerkkeineen. Jalankulkijoiden liikennevaloissa kulkevat historiaa mukaillen sotilaat tavallisen ”liikennevalomiehen” sijasta. Kaunis luonto on seudulla vahvasti läsnä ja ihmiset käyttävät tanskalaiseen tyyliin runsaasti aikaa yhdessä-oloon ja ulkoiluun. Ulos lähdetään melkein säällä kuin säällä-

Musisointia Othellossa.

Vanhainkodin johtaja Grethe Jörgensen ja Taru.

lä, ja lapsesta asti karaistutaan monenlaiselle säälle. Vaikka ilma on talvisin hyttävän kylmä ja kostea, vaateetusta käytetään huomattavasti vähemmän suojaamaan kuin Suomessa. Lapset eivät useinkaan käytä pipoa, käsineitä tai sadevaatteita, ja esimerkiksi kauluri ja huivi olivat kiellettyjä päiväkodissa, jossa vierailimme, jotta ne eivät kuristaisi lasten kaulaa.

Päiväkodinjohtaja **Dorthe Andersen** otti meidät ystävällisesti vastaan ja esitteli meille Gades Gårdin kulttuuripäiväkotia. Hän kertoi, että heidän alueellaan lasten päivähoito on järjestetty pääasiallisesti vähintään 40 lapsen päiväkodeihin. Päiväkodeissa on yleensä vauvala, johon otetaan vauvoja ja taaperoita 6–8 kuukauden iästä ylös-

päin, sekä isompien lasten ryhmä. Tanskassa äitiysvapaa, barselsorlov, kestää 12 kuukautta ja monet lapset lähtevät päivähöitoon tuon ajan jälkeen. Vierailimmekin vauvaryhmässä, jossa vauvat leikkivät eräänlaisessa pehmustetussa huoneessa hoitajien kanssa. Dorthe esitteli meille vauvojen päiväunijärjestelyn eli ulkona sijaitsevan alueen, jossa oli noin kymmenet vaunut. Kävi ilmi, että myös tanskalaiset arvostavat suomalaisten tapaan lasten nukkuttamista raittiissa ulkoilmassa. Tämä on ehkä tärkeää myös iäkkäämmän rakennuskannan takia, ja on tutkittu, että ulkona päiväunet nukkuville tanskalaislapsille kehittyy vähemmän allergioita ja astmaa kuin sisällä nukkuville. Itsekin astmaattikkona huomasin matkan

aikana, kuinka hyvää meri-ilma ja ulkoilu tekevät sisällä vietetyn yön ja aamun jälkeen.

Gades Gårdin jokainen lapsiryhmä vierailee kerran viikossa neljän tunnin ajan tekemässä taidetta Den kreative skolen eli Luovan koulun ohjaajien kanssa. Kulttuuripäiväkodin luonteeseen kuuluu myös se, että heillä musisoidaan, luetaan ja lorutellaan paljon. Päiväkodista löytyi myös oma taidet- ja askarteluhuoneensa, joka oli kuin taidemaalarin ateljee ja houkutteli erilaisten materiaalien ja värien paljoudella tekemään taidetta monin eri tavoin. 3–5-vuotiaita lapsia houkutellaan kaikenlaisen omatoimisuuteen ja heidän annetaan esimerkiksi pukeutua itsenäisesti ulkoiluun varten niin kauan kuin tarvitsee. Eteisessä riemua herättä pukeutumisen apuvälineenä käytettävä oksankarahka, jota käyttäen lapset voivat itse riisua kenkensä. Kiinnitin huomioni myös siihen, että lapset saavat olla pihalla keskenään, ja kuulin, että kun tässä päiväkodissa ulkoilevia lapsia on alle kuusi, he saavat olla keskenään ulkona ja hoitajat tarkkailevat heitä päiväkodin suurten ikkunoiden kautta. Tanskassa on säästöjen vuoksi lopetettu pienten lasten neuvolatoiminta, ja lasten kehityksen arviointi tapahtuu päiväkodeissa yhteistyössä konsultoivien erityislastentarhanopettajien, puheterapeuttien, fysioterapeuttien jne. kanssa. Lapset tulevat monista

eri kulttuureista, ja Dorthe kertoi meille, että heidän päiväkodissaan uskotaan avoimuuteen ja inklusion periaatteeseen eli kaikkien osallistumiseen yhteisön arkeen. Gades Gårdissa tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että esimerkiksi kirkossa käynti nähdään tärkeänä hengellisenä perinteenä, ei niinkään uskonnon harjoittamisena, ja kaikki päiväkodin lapset osallistuvat näihin tilaisuuksiin.

Smørrebrød eli tanskalainen voileipä on Tanskassa suosittu lounasruoka ja päiväkotilapsillekin pakataan tämä ruoka aamulla eväslaatikkoon mukaan. Gades Gårdin päiväkodissa tuoksui siellä vieraillessamme kuitenkin kotiruoka, koska sieltä löytyy tanskalaisittain erittäin harvinainen oma keittiö keittäjineen. Vierailimme aikana päiväkodissa vietettiin Fastelavnin karnevaali- ja pukujuhlaa, ja keittiöstä löytyi herkkuja pienille Spidermaneille ja Elsa-prinsessoille. Vierailustamme jäi mieleeni monia asioita, joista voisin vielä kertoa seuraavaa: eräs kunnan päiväkoti on ”vanhainkotipainotteinen”, eli lapsiryhmät vierailevat joka viikko yhden päivän ajan vanhainkodissa ja osallistuvat siellä päiväohjelmaan, josta kaikkien suosikki on kuulemma tuolijumppa!

Johtaja **Grethe Jørgensen** esitelti meille Othellon vanhainkotia, jossa on 119 asukasta ja kymmeniä päiväkävijöitä. Vanhainkoti teki meihin vie-

railijoihin vaikutuksen jo ulkona, koska se vaikutti edustavan tanskalaista valoisaa ja ilmavaa arkkitehtuuria. Pihalla näimme myös mielenkiintoisen keinun, johon pääsee pyörätuolilla keinumaa. Kolme eri vanhainkoti Fredericiassa oli kovasti halunnut meidät vierailulle, koska kaikki olivat kiinnostuneita kuulemaan, miten meillä Suomessa käytetään musiikkiterapiaa ja musiikkia vanhainkodeissa. Näissä kyseisissä vanhainkodeissa ei juurikaan järjestetty yhteislaulutilaisuuksia tai muuta musiikkitoimintaa. Kyselinkin monilta Othellon senioreilta, millaista musiikkia he kuuntelevat. Monet eivät osanneet nimetä mitään suosikkeja, ja asiaa hiukan tutkittuani ymmärsin, että kansanmusiikin perinteiden vaalimisella ei ole yhtä isoa osuutta Tanskassa kuin meillä Suomessa. Kulttuurillisesti Tanska on suuntautunut enemmän Keski-Eurooppaan kuin muut Pohjoismaat, ja monet mainitsivat niin sanotun Dansk Toppenin – keskieurooppalaisia vaikutteita sisältävän tanskahumpan – suosikkimusiikkikseen. Kuuntelimme vierailun jälkeen tätä tanskahumppaa, ja se oli hyvin iloista ja kepeän oloista musiikkia.

Othellon asukkaiden ohjelmassa on joka päivä mahdollisuus osallistua tietoisuustaitoja parantavaan Mindfulness-ryhmään ja Grethen mukaan näillä harjoituksilla on saatu muistisairauksista ja levot-

tomuudesta kärsivien vanhusien mielialaa levollisemmaksi ja rauhallisemmaksi. Taiteilijat **Carsten Frank** ja **Kristian Lilholt** ovat tehneet Tanskan luontoa esittelevän pysäyttävän ja kauniin mindfulness-kirjan ja levyn, joita myös Othellosa käytettiin. Saimme tutustua myös aistihuoneeseen, johon oli rakennettu aisteja herättäviä ja rauhoittavia elementtejä.

Othellon asukas **Ellen Frantsen** otti meidät lämpimästi vastaan ja vierailimme hänen asunnossaan. Puhuimme englantia ja apunamme oli myös tulkki. Ellen kertoi elämästään ja sanoi nauttivansa kovasti Othellosa asumisesta. Lauoin Ellenille suomalaisen laulun, mikä oli lämmin ja iloinen päätös vierailullemme. Sovimme johtaja Grethen kanssa, että mahdollisuuksien mukaan voisimme vielä jatkaa jossakin muodossa yhteistyötä. Myös Gades Gårdin päiväkodin väki toivoi lasten ja henkilökunnan ajatusten vaihtoon ystävyyspäiväkotia Suomesta, ja sellainen varmaan heille löytyykin. Vierailumme lasten ja ikäihmisten luona olivat antoisia ja meidät otettiin todella lämpimästi vastaan. Saimme kokea, miten samankaltaisia ja kuitenkin niin erilaisia ihmiset ja yhteisöt voivat Pohjoismaissa olla.

Teksti: **TARU KOIVISTO**
Kuvat: **TERHI KOIVISTO**
Matkassa mukana **SATU RANNANKARI**

Värien loistoa ja rumpujen pauketta

Peuramässä järjestettiin ensimmäistä kertaa yhteinen musiikki- ja taideleiri.

Koitti päivä kun leiri alkoi, ja Taru ja Iina saapuivat soittimien ja tubeineen hyvin innokkain mielin ja vastaanotto oli vähintään yhtä riemukas. Ihastuttavat peuramäkeläiset olivat jo ovelta vastassa.

Päivät alkoivat musiikkipiirillä, johon kuului tutustumista, toiveita ja tunnelmia musiikin keinoin. Lauaen, soittaen ja rentoutusharjoitusten myötä siirryimme taiteen pariin. Ideana oli tehdä oikeita soittimia kierrätysmateriaaleista ja poronahasta. Jokainen sai valita soittimensa perustarvikkeet, tarjolla oli esimerkiksi ämpä-

Tulokset olivat uskomattoman upeita.

reitää, purnukoita, pahvituubeja, kangasta, paperia, herneitä sekä kahvipapuja. Leiriläiset olivat heti juonessa mukana ja alkoivat innokkaina väsäämään

jos jonkin moisia soittopelejä: rumpuja, helistimiä, sadetikuja ja marakasseja. Tulokset olivat uskomattoman upeita ja kaikkien yllätykseksi vielä soivat uljaasti!

Leiri jatkui auringonpaisteessa pihalla soittimet raikuen ja laulusta ei meinannut tulla loppua.

Pihalle koristeltiin kolme puuta ”kaiken maailman härpäkkeillä” ja kelloilla, ja siitä saatiin vielä lisätunnelmaa ke-säpäiviin.

Suomen Valkonauhaliiton kanssa yhteistyössä järjestetty musiikki-taideleiri pidettiin Peuramässä 11.–14.6. Vetäjänä toimivat musiikkiterapeutti **Taru Koivisto** ja taideterapeutti **Iina Hunter**. Leirille osallistui kymmenen Peuramäen asukasta, jotka ovat käyneet musiikki/taideterapiassa jo muutaman vuoden ajan.

Onnistunut leiri päättyi todistusten jakoon herkullisen omenapiirakan ja kahvin seurassa... vieläkin laulun ja rumpujen tahditamana. Iso kiitos leiriläisille upean, unohtumattoman kokemuksen luomisesta, sekä Peuramäen henkilökunnan ystävällisestä ja arvostavasta läsnäolosta.

TARU KOIVISTO ja **IINA HUNTER**

Jokainen sai valita soittimensa perustarvikkeet, tarjolla oli esimerkiksi ämpäreitä, purnukoita, pahvituubeja, kangasta, paperia, herneitä sekä kahvipapuja.

PELAAMISEN ihanuus ja kamaluus

/// Pelien äärellä nauroin, hymyilin, rai-
vosin, kiroilin, hihkuin, huokailin,
hykertelin, huusin voitonriemuisena,
käskin konetta, pyysin koneelta voittoa,
anelin voittoa, kiitin voitosta, kehuin it-
seäni, koska tunne siitä, että 'kohta se an-
taa' oli oikein, kun kerran voitin.”

Rahapeleistä ja digitaalisista peleistä on tullut suosittua viihdettä, joka näkyy ja kuuluu arkiympäristöissämme. Pelata voi käytännössä missä tahansa tilassa: kauppoissa, kioskeilla, huoltoasemilla, ravintoloissa, kotona, töissä, koulussa, kulkuvälineissä... Valtava pelitarjonta aukeaa rahapelikoneiden, arpojen, lotto- ja vedonlyöntikuponkien, kännyköiden, tablettien ja tietokoneiden kautta. Pelejä mainostetaan runsaasti ja myös kulutetaan runsaasti. Lukuisat eri mahdollisuudet hou-

kuttavat – mutta myös koukuttavat – joi-
takain meistä.

Syyt pelaamiselle ovat moninaisia ja riip-
puvat ihmisestä. Tyypillisiä syitä ovat
muun muassa rahallisen voiton tavoitte-
lu, pako arjesta, halu rentoutua, tai jän-
nityksen, mielihyvän ja ylipäättään tuntei-
den kokeminen. Pelaaminen aktiviteetti-
na saattaa alkaa täyttää jotakin tarvetta
ihmisen elämässä. Pelata voi maltillisesti
ja harrastusmielessä, jolloin sen hyvät
puolet painottuvat ja haittaa koituu har-
vemmin.

Seurausten punnitseminen on viisautta

”Valehtelu vaatii sanoja, mutta salailu on
hiljaista. Olin hiljaa, koska itse pidin niin
tyhjänä sitä, kuinka toimin. Eihän nor-
maali ihminen laita kaikkia rahoja mene-

mään. Omat, vieraat ja lainatut rahat me-
ni. Häpeän tunne oli syvä!”

Runsa pelaaminen voi johtaa liialliseen
ja ongelmalliseen pelaamiseen. Haitat
ovat eriaisteisia. Jos arki hankaloituu use-
alla elämän osa-alueella pelaamisen takia,
hälytyskellojen olisi hyvä soida. Ongelma-
pelaaminen määritellään rahan- tai ajan-
käytöltään liialliseksi pelaamiseksi, joka
vaikuttaa kielteisesti pelaajaan, hänen lä-
heisiinsä tai muuhun sosiaaliseen ympä-
ristöön. Sen vakavin muoto rahapeliriip-
puvuus on diagnosoitu sairaus, joka kat-
sotaan toiminnalliseksi riippuvuudeksi.
Peleissä toiminta on tekijä, joka saattaa
koukuttaa päihteen tavoin. Suomessa on
noin 110 000 ongelmapelaajaa, joista ar-
violta 40 000 henkilöä täyttää peliriippu-
vuuden diagnostiset kriteerit. Heidän li-
säkseen rahapelihaitat koskettavat laajalti
läheisiä ja työssään pelihaittoja kohtaavia.

Miehillä rahapeliongelma on lähes kolme
kertaa yleisempi kuin naisilla. Osittain tä-
tä selittää se, että enemmistö kaikista ra-
hapelien pelaajista on miehiä. Esimerkiki-
si Raha-automaattiyhdistyksen kaiki-
sta rahapelien pelaajista naiset muodos-
tavat noin kolmasosan. Naisille on tyy-
pillisempää pelata onnenpelejä, kuten
raha-automaattipelejä ja rulettia. Miehet
taas pelaavat enemmän ja useammin pe-
lejä, jotka eivät ole puhtaita onnenpele-
jä, esimerkiksi urheiluedonlyöntiä ja po-
keria. Naiset aloittavat pelaamisen myö-
häisemmällä iällä kuin miehet. Rahape-
liyhdytöt ovat uusien peliasiakkaiden toi-
vossa aktivoituneet kehittämään pelejään
enemmän (nuoria) naisia houkutteleviksi,
ne kun ovat huomanneet kyseisessä koh-
deryhmässä markkinaraon. Nähtäväksi
jää, tuleeko naisten pelaaminen lisäänty-
mään. Jos tulee, se näkyyneen ennen pitkää
haittapuolellakin.

Naiset hakevat herkemmin ja aikaisem-
massa vaiheessa apua pelaamisesta ai-
heutuneisiin haittoihin. Peliongelmaisil-

le palveluja tarjoavan Peliklinikan eri pal-
veluissa omaan pelaamiseensa apua ha-
kevista henkilöistä on naisia keskimäärin
25–30 %. Pelaajan läheisenä yhteyttä otta-
vista henkilöistä naisia on noin 75 % Pe-
luurin auttavan puhelimen tilastoissa.

Ratkaisujen löytäminen vaatii aktiivisuutta, mutta pelkästään yksin ei tarvitse ponnistella

”Kun pelasin, pelasin aina yksin. Kun hain
apua, sain vertaisten tuen, sain jakaa mui-
den kanssa kokemuksiä.”

Tieto ja tuki auttavat eteenpäin. Ratkai-
suvaihtoehtoja peliongelmiin on yleensä
aina löydettävissä, ja ajatustenvaihto yh-
dessä jonkun kanssa voi auttaa laajenta-
maan näkökulmaa ja tuomaan konkreti-
aa elämänmuutokseen. Halu ja motivaatio
lähtevät aina itsestä, niitä ei voi antaa toi-
selle valmiina. Usein ratkaisujen etsimi-
nen vaatii asioiden aktiivista työstämistä
ja selkeää tavoitetta.

Helsingissä sijaitsevalla Peliklinikalla toi-
mivat samoissa tiloissa useat pelihaitoissa
auttavat palvelut. Apua ja tukea saa val-
takunnallisesti toimivasta sähköisten pal-
velujen kokonaisuudesta (Peluuri), matalan
kynnyksen tieto- ja tukipisteenä toi-
mivasta kohtaamispaikasta (Tiltti) sekä
avohoidon terapeuteilta ja psykologil-
ta (Helsinki ja Vantaa). Tukimuotoja ovat
ammattillinen- ja vertaistuki sekä erilaiset
oman avun välineet. Peliklinikalla teh-
dään myös tutkimusta ja kehittämistyötä.

Myös useat muut tahot tarjoavat apua.
Ammatillista tukea on saatavilla muun
muassa kunnallisena avohoitona, inten-
siivi-/laitoshoidona, pelikuntoutuskurs-
seina ja yksityisen puolen terapioidena. Ver-
taistukea saa ympäri Suomea kokoontu-
vista vertaisryhmistä. Oheisongelmiin voi
kysyä apua esimerkiksi velkaneuvonnas-
ta, sosiaalitoimesta, diakoniatyöstä, päih-
de- ja mielenterveyspalveluista, kriisipäi-
vystyksestä ja parisuhdeneuvonnasta.

KOKEMUKSIA PELIONGELMISTA

RATKAISUT

ASIAI MITTAKAAYVAAN • AVOIMUUS • ETSII POSITIIVISET PUOLET PELAAMISEN LOPETTAMISESTA • HAKEE APUA • HYVÄKSYY ONGELMAN JÄRKEVÄ AJATTELU, JOS MAHDOLLISTA • LÄHEISILLE KERTOMINEN • MIETTII MISSÄ MENNÄÄN • MIETTII MITÄ VOI ITSE TEHDÄ ON ITSELLEEN ARMOLLINEN JA REHELLINEN • ONNISTUMISEN PALKITSEMINEN • OTTAA VASTAAN APUA • POHTII MIKÄ ON TÄRKEÄÄ • PYSÄHTYMINEN RUKOUS • TEKEE PELAAMISEN MAHDOLLISIMMAN VAIKEAKSI ITSELLEEN • TEKEE PÄÄTÖKSEN • TOIMII PELIAJATUKSIA VASTAAN TOISTEN NEUVOT TALOUDEN HOIDOSSA • TUNNISTAA ITSESSÄÄN TILANTEET, JOISSA PELIHIMO ISKEE • TUNNISTAA TARPEEN MUUTTUA USKOO ITSENSÄ • VELROJEN KARTOITUS • VERTAISTUKI • VÄLITAVOITTEET

SEURAUKSET

AJANTAJU KATOAA • ALKOHOLI • ALTTIUS MUILLE RIIPPUVUUKSILLE • ARVOJEN KATOAMINEN • ELÄMÄ ON ILLUUSIO ELÄMÄNTAVAT MUUTTUU HUONOKSI • FYYSINEN KUNTO LASKEE • UNETOMUUS • HAAVEETTOMUUS • HARRASTUKSET JÄÄ • HÄPEÄ • ITSEKKYYS ITSETUNTO JA LUOTTAMUS HEIKKENEÄ • RESKITTYMISKYVYTTÖMYTTÄ • KÄRTTYISYYS • LÄHEISET KÄRSIVÄT • MIELEKRYYS KATOO MIELENTERVEYS KÄRSII • PARISUHDEONGELMIA • PELAAMISEN PAKKO • KOUKKUUN JÄÄMINEN • RAHAN ARVO HÄMÄRTYY • RIKOS SYYLLISYYS • SALAILU • TEKEE VALEHTELIJAN • TUHOAA IHMISSUHITEITA • UNETOMUUS • VAPAUS VÄHENEÄ • VIE TALOUDEN KURALLE • VIHA KATKERUUS • YSTÄVILTÄ LAINAAMINEN

SYYT

AHDISTUS • ALTTIUS RIIPPUVUUTEEN • EPÄTOIVO • HAAVEET • HALU RENTOUTUA • "HELPPO" RAHA • HUONO ITSETUNTO • IHMISSUHDEONGELMAT ILO • ISO VOITTO • JÄNNITYKSEN HAKU • KASVATUS • KAYERIEN ESIMERKKI • KILPAILUVIETTI • KYVYTTÖMYYS KOHDATA JA RATKOA ONGELMIA KYVYTTÖMYYS NAUTTII ASIOISTA • LIIKAA VAPAA-AIKAA • LOHTU • MASENNUS • PAKO ARJESTA • PELAAMINEN AUTOMATISOITUU PELIN VIEHÄTYS • STRESSI • TUNTEIDEN KOKEMINEN • TYLSYYS • VOITONHIMO • YKSINÄISYYS

"Elämä on arvokas, halusin elää sitä omaan toimintaani tyytyväisenä. Olen nyt antanut itselleni anteeksi menneet. Pyrin elämään siten, että olen itse tyytyväinen valintoihini. En enää mittaa arvoani sillä miten muut minut näkevät."

Pelaamisen haittoja kokeneilta ihmisiltä on kerätty omakohtaisia kokemuksia peliongelmiin syistä, seurauksista ja ratkaisuista tieto- ja tukipiste Tiltissä. Niistä syntyi Kokemusten puu, josta on työstetty verkkosivusto www.kokemuksiapeliongelmita.fi ja muuta materiaalia. Asioi-

ELISA KORSOFF

Kirjoittaja työskentelee viestinnän suunnittelijana Sini-nauhaliiton Peluuri- ja Tiltti-palveluissa.

den jakamisella toivotaan olevan vertaisuellista merkitystä, ja tarinansa lahjoittaneiden henkilöiden viestin voisi tiivistää seuraavasti: toivottomaltakin tuntuvia tilanteita on mahdollista muuttaa. Jutussa käytetyt lainaukset ja kuva ovat Kokemusten puusta.

Lastensuojelusta PERHEIDEN JA LASTEN TUKEMISEEN

Helsingin käräjäoikeudessa käsiteltiin keväällä 2015 äärimmäisen järkyttävää tapausta, jossa esillä on lastensuojeluviranomaisten mahdollinen rikosvastuuta 2012 äitienpäivänä surmatun Vilja Eerikan tapauksessa. Syytteiden mukaan viranomaisten olisi pitänyt ottaa 8-vuotias lapsi huostaan.

Huostaanottojen määrä on kaksinkertaistunut Suomessa 1990-luvun alun jälkeen. Laitoshuollossa olevien lasten määrä on kolminkertaistunut. Suomen ongelmana ei siis ole lähtökohtaisesti se, että huostaanottoja pitäisi tehdä enemmän, vaan niitä pitäisi tehdä vähemmän. Syitä on ainakin kaksi: kustannukset ja huostaanottojen seuraukset.

Ensinnäkin lasten sijoittaminen on erittäin kallista. Lastensuojelun kustannukset ovat viime vuosina kasvaneet rajusti erityisesti sijaishuollossa. Vuonna 2012 kodin ulkopuolelle sijoittamisen kustannukset olivat 716 miljoonaa euroa (HE 256/2014). Tämä on noin 700 euroa vuodessa jokaista alakäistä lasta kohden. Tällä summalla kaikkien lasten lapsilisä voitaisiin nostaa 50 prosentilla.

Toisin päin laskien jos sijoitukset saataisiin alentumaan

1990-luvun alun tasolle – ja muiden pohjoismaiden tasolle – julkisissa menoissa voitaisiin helposti säästää 300 miljoonaa euroa eli se määrä, jonka esimerkiksi Kokoomus lasten sote-uudistuksen säästöksi vaalikampanjan aikana keväällä 2015.

Rahanmenoa tärkeämpi huoli on kuitenkin se, että toisin kuin Vilja Eerikan tapauksesta käyty keskustelu antaa ymmärtää huostaanotot eivät läheskään aina suojaa lapsia riskeiltä. Lastensuojelu on eriarvoistumisen ja syrjäytymisen musta pohjavirta, johon liittyvät upeimmat selviytymiskertomukset mutta myös suurimmat epäonnistumiset. Lastensuojelulaki velvoittaa kunnan sosiaaliviranomaiset ryhtymään avohuollon tukitoimiin ”jos kasvuolosuhteet vaarantavat tai eivät turvaa lapsen terveyttä tai kehitystä” tai ”jos lapsi käyttäytymisellään vaarantaa terveyttään tai kehitystään”. Jos vaara muuttuu vakavaksi, kunnan on ryhdyttävä valmistelemaan huostaanottoa.

Valitettavasti sanalle ”suojaus” ei lastensuojelussa ole aina katetta. Tästä kertovat monet tutkimukset, joiden mukaan sijoitettuna olleet lapset selviytyvät myöhemmässä elämässään selvästi heikommin kuin sijoittamattomat.

Vaasan kaupungin sosiaalijohtaja **Reino Salo** (1920–1988) tutki jo 1950-luvun alussa, oliko huostaanotoista apua eli miten huostaan otettujen joukko ”aikuisena sopeutuu vapaaseen kansalaiselämään”. Salo kohdasi klassisen tutkimusongelman: miten selvittää mitä olisi tapahtunut jos olisimme toimineet toisin, toisin sanoen huostaan otettujen lasten elämä olisi sujunut jos heitä ei olisi otettu huostaan? Salo yritti ratkaista ongelman vertailemalla keskenään saman perheen huostaan otettuja lapsia ja heidän kotiin jääneitä sisarusiaan.

Salon tutkimuksessa oli mukana kodin turvattomuuden vuoksi sijoitettuja lapsia ja niin kutsuttuja pahatapaisia lapsia, jotka olivat syyllistyneet rikokseen alle 15-vuotiaina. Tulokset olivat rohkaisevia. Myöhemmin sosiaalipolitiikan ja erityisesti sosiaalihuollon professorina toimineen Salon mukaan Vaasan lastensuojelu oli vastannut julkisen edun vaatimuksiin, erityisesti lastenkotihoito osoitautui tuloksekkaaksi. Väitöskirjansa lopuksi Salo jäi kuitenkin pohtimaan, olisiko voitu toimia toisin eli olisiko huostaanottoja voitu välttää.

Suomessa on hiljattain julkaistu kaikkien vuonna 1987 syntyneiden lasten seurantaan pe-

rustuva rekisteritutkimus sijoitettujen lasten hyvinvoinnista nuorina aikuisina. Tulokset eivät ole yhtä rohkaisevia kuin Reino Salolla. Sijoitettuna olleiden koulutie päättyi peruskouluun 8,5 kertaa useammin kuin muilla. Pojat saivat 21 kertaa useammin toimeentulotukea ja tytöt 15 kertaa useammin kuin sijoittamattomat. Pojat olivat 22 ikävuoteen mennessä saaneet ehdollisen tuomion yhdeksän ja tytöt kahdeksan kertaa useammin. Riskit alentuivat hieman, kun laskelmissa otettiin huomioon sijoitettujen lasten vanhempien taustatekijöitä, mutta ne pysyivät silti erittäin korkeina. Kaikkein suurimmat riskit oli niillä, jotka oli sijoitettu teini-ikäisinä. Tämä tulos on sama kuin Ruotsissa, missä tutkijat ovat esittäneet, että melkein mikä tahansa muu vaihtoehto olisi parempi kuin teini-ikäisten sijoittaminen kodin ulkopuolelle. Viime vuosina sosiaalitoimi on sijoittanut Suomessa selvästi aikaisempaa enemmän juuri 16–17-vuotiaita. Heidän joukossa on enemmän tyttöjä kuin poikia.

Sijoitettujen vertailu muihin lapsiin ja nuoriin ei ole tietenkään reilu, koska emme tiedä, mitä juuri näille lapsille olisi tapahtunut, jos heitä ei olisi sijoitettu. Sijaishuollossa tulisi kuitenkin onnistua suojelemaan paremmin lapsia, joiden kasvulosuhteiden on ennen sijoitusta todettu vakavasti vaarantavan heidän terveyttään ja kasvuaan tai jotka itse vaarantavat sitä omalla käyttäytymisellään. Joissain ryhmissä – erityisesti käytöshäiriöiden vuoksi sijoitetuilla murrosikäisillä –

INGRAM PUBLISHING

lastensuojelun ”tulokset” ovat kuitenkin niin heikkoja, että ne herättävät myös meillä kriittisen kysymyksen sijoitusten onnistumisesta viimeisenä vaihtoehtona.

Yhdysvalloissa ja Kanadassa on tutkittu, olisiko rajatapauksissa sijoitusten vähentämisellä myönteisiä seurauksia. Tutkimuksissa on kiinnitetty huomiota siihen, että sosiaalityöntekijät poikkeavat toisistaan sen suhteen, miten suuren osan asiakkaina olevista lapsista he päätyivät ottamaan huostaan. Näin voidaan verrata, miten herkästi lapsia huostaan ottaneiden sosiaalityöntekijöiden asiakkaat pärjäävät myöhemmässä elämässään verrattuna varovaisemmin lapsia huostaan ottamien sosiaalityöntekijöiden asiakkaisiin. Tutkimusten mukaan lasten huostaanotto ei ole hyvä ratkaisu epävarmoissa tapauksissa. Innokkaasti lapsia huostaan ottaneiden työntekijöiden asiakkaat tekivät enemmän rikoksia, saivat useammin sosiaalitukea, olivat teini-aihteja ja saivat pienempiä ansiota kuin varovaisemmin lapsia

huostaan ottaneiden sosiaalityöntekijöiden asiakkaat. Myös näiden tutkimusten mukaan erityisesti teini-ikäiset selviytyivät paremmin kotonaan kuin sijaishuollossa.

Huostaanotto ei ole ratkaisu yksittäisen tai helposti määriteltävään ja yleistettävään ongelmaan. Sijoituksiin ryhdytään toisinaan liian myöhään tai ei lainkaan – kuten Vilja Eerikan traagisessa tapauksessa. Sosiaalitoimissa kaivataan kuitenkin uusia vaihtoehtoja ja menetelmiä sijoitusten välttämiseksi sellaisissa tapauksissa, joissa on epävarmuutta sijoituksen hyödyllisyydestä.

Lastensuojelulla onkin kaksi haastetta. Ensinnäkin sijaishuollon tuloksia on parannettava. Toiseksi sijoituksia on pyrittävä ehkäisemään ennalta.

Mainittuja kysymyksiä on pohdittu monissa sosiaalialan hankkeissa, työryhmissä ja toimenpideohjelmassa. Nyt päättyvällä hallituskaudella hallitus lupasi tehostaa ”toimia huostaanottojen vähentämiseksi”

ja siirtää ”painopistettä ennalta ehkäisyyn, varhaisiin tukipalveluihin ja laitostalouden purkamiseen”. Edistys on ollut hidasta ja investoinnit pieniä. Hallitus on varannut sosiaalihuoltolain uudistukselle vuosille 2015–2017 vähän reilut yhdeksän miljoonaa euroa eli noin 10 euroa lasta kohden. Sama summa on tarkoitus käyttää lastensuojelun uudistamiseen tästä vuodesta alkaen.

Vuonna 1987 syntyneiden lasten seurantatutkimuksessa selvisi, että vanhempien pitkäaikainen toimeentulotuen saaminen oli selvästi merkittävin taustatekijä kodin ulkopuolelle sijoittamiseen. Muita merkittäviä taustatekijöitä olivat alhainen koulutus, yksinhuoltajuus ja psykiatrinen osastohoito.

Mikäli seuraava hallitus haluaa onnistua nykyistä paremmin sijoitusten määrän vähentämisessä sen on tarkasteltava laajempaa yhteiskuntapolitiikkaa – eli astuttava lastensuojelulaitoksen ulkopuolelle. Edellä mainittu rekisteritutkimus kertoo, mihin alueisiin olisi syytä kiinnittää huomiota. Pitkäaikaisen toimeentulotuen sijaan lapsiperheille olisi tarjottava työtä ja itse ansaittua toimeentuloa. Toimivat päihde- ja mielenterveyspalvelut voivat myös auttaa sijoitusten ennaltaehkäisyssä.

Uusi sosiaalihuoltolaki laajentaa oikeutta lapsiperheiden kotipalveluihin. Nämä palvelut voivat ehkäistä ennalta pienten lasten sijoituksia. Tärkeä kysymys on myös se, miten tukea oireilevien teini-ikäisten van-

hempiä. Heille tulisi tarjota ohituskaista perheneuvoloihin, seurakuntien perheneuvontaan sekä päihde- ja mielenterveyspalveluihin.

Lapsiasiamies totesi keväällä 2015 julkaisussa raportissaan kohteliaasti, että hallituskaudella on tehty hyvää pohjatyötä, mutta että seuraavalla hallituskaudella olisi kiinnitettävä huomiota lastensuojelun tehtävien selkeyttämiseen, sosiaalityön erityisosaamisen parantamiseen, työntekijöiden pätevyyteen, lasten kokemustiedon keräämiseen sekä sijoitettujen lasten vanhempien tukemiseen. Tavoitteet ovat kannatettavia. Lastensuojelussa on saavutettu parhaita tuloksia silloin, kun mukaan on otettu mukaan lapset ja heidän biologiset vanhempiensa.

Myös lastensuojelun tehtävissä on selkeyttämisen varaa. Lastensuojeluasiakkuuteen liittyy valitettavan usein stigma. Jo nimi kertoo, että lastensuojelussa lasta ollaan suojelemaan. Mutta miltä lasta suojellaan? Lastensuojelussa suojelemaan lasta hänen oman kotinsa – ennen muuta vanhempiensa – huonolta vaikutukselta tai hänen omalta käytökseltään. Kuinka moni vanhempi haluaa vapaaehtoisesti ja mielellään hakea tukea sellaisesta palvelusta, jossa omaa lasta pyritään suojelemaan vanhemman huonolta vaikutukselta?

Lastensuojeluilmoituksia tehdään aina vain enemmän ja niiden seurauksena avohuollon asiakkaiden määrä lisääntyy. Vuonna 2013 jo joka kymmenes 16–17 -vuotias oli lastensuojelun avohuollon asiakas. Huomattava osa lastensuojelutyöntekijöiden ajasta kuluu kontrollitoimiin eli lastensuojeluilmoitusten tarkistamiseen. Kontrolli ei kuitenkaan tunnuta auttavan, sillä sijoitusten määrä ei ole kääntynyt laskuun.

Lastensuojelu on sanana vanhahtava. Sana leimaa vanhempia, joiden tukeminen tulisi olla toiminnan ensisijainen tehtävä. Se myös erottelee kuntien perhepalveluiden asiakkaat kahden eri luokkaan: kontrollitoimien kohteena oleviin lastensuojeluperheisiin sekä ”tavallisiin” tukea tarvitseviin perheisiin.

Lastensuojelussa on suuri tarve sekä toimintatapojen että imagon muuttamiselle. Lähtökohtana voisi olla luopuminen osittain tai kokonaan termistä ”lastensuojelu”. Sen sijaan voisimme puhua yksinkertaisesti lasten ja perheiden tukemisesta.

HEIKKI HIILAMO

Kirjoittaja toimii Helsingin yliopistossa sosiaalipolitiikan professorina.

Hän saa levätä

Sain toukokuun alussa puhelinsoiton, jossa kerrottiin, että pitkäaikainen Tampereen Valkonauha ry:n jäsen **Toini Puupponen** on nukkunut pois. Hän sai elää pitkän ja vaiherikkaan elämän. Toini kävi viime vuosina vielä kevät- ja joulujuhlassamme. Muistan hänen valoisan elämänasenteensa, vaikka ikä jo olikin hidastanut askelta. Hän piti todella tärkeänä, että valkonauhutyö Tampereella jatkuu, vaikka jäsenmäärä oli vähentynyt ja toiminta oli ajoittain melko pientä. Aina tavatessamme hän kiitti, että jaksamme jatkaa tässä tärkeässä työssä. Muistan hänet hyvin iloisena ja ymmärtäväisenä, ystävien mukaan hän oli myös vieraanvarainen ja antelias.

Olen kiitollinen, että sain Toinin omaiselta **Annikki Koskiluomalta** tarkempia tietoja hänen elämästään, sillä haluan todella jakaa kanssanne pidetyn jäsenemme elämän polkuja.

Toini Puupponen syntyi Tampereella ja hänen vanhempansa olivat klassisen lyseon rehtori **Antti Puupponen** ja **Ida Olivia ”Lilli” Puupponen**. Isä kuoli Toinin ollessa 16-vuotias. Äiti ja tytär muuttivat Helsinkiin, jossa Toini jatkoi koulunkäyntiään. Vuonna 1946 hän valmistui filosofian kandidaatiksi ja aloitti työrupeamansa saksan kielen opettajana Helsingin kaksoisyhteislyseossa.

Toini kuului Lotta Svärd -järjestöön ja toimi ilmavalvontalottana talvisodan aikana ja jatkosodassa lääkintälottana Kemin saksalaisessa sotilassairaalassa. Toinille oli luonteenomaista syvä rakkaus isänmaahan ja omiin juuriin.

Myöhemmin Toini muutti takaisin Tampereelle ja jatkoi opettajan työtään Tampereen tyttölyseossa vuodesta 1957 ja työskenteli siellä eläkkeelle siirtymiseensä asti.

Toinin lapsuudenkodista oli lähtöisin voimakas kristillisuus ja aktiivinen toiminta raittiusliikkeessä. Rakkaus musiikkiin periytyi myös kodista.

Hän seurasi aktiivisesti yhteiskunnallisia ja kirkollisia asioita ja oli mm. Kristillisen puolueen perustajajäsen. Myös merimieslähetys oli lähellä hänen sydäntään.

Toinilla oli tavattoman laaja ystäväpiiri. Hän oli ahkera kirjeitten ja korttien kirjoittaja. Hän kirjoitti joka päivä, vielä silloinkin, kun näkö alkoi olla huono. Kukaan sukulaisista, ystävästä ja tuttavista ei varmasti merkkipäivänään jäänyt vaille kirjettä tai korttia. Tästä on mainio osoitus: pari vuotta siten joulun alla soi ovikello. Oven takana oli posteljooni, joka kauniisti kiitti siitä, miten ponnekkaasti Toini toiminnallaan auttaa hänen työpaikkansa säilymistä.

Toini oli myös ahkera ja tavattoman monipuolinen lukija aivan viime päiviinsä asti. Voimakas suurennuslasi ja äänikirjat auttoivat. Kiinnostuksen kohteita olivat uskonnollinen kirjallisuus, historia, elämäkerrat, sekä myös yhteiskunnalliset suuntaukset – hän halusi seurata aikaansa.

Annikki Koskiluoma antoi käytettäväksi myös kaksi kuvaa Toinista. Toinen, jossa hän istuu, on otettu kaksi päivää ennen kuolemaan johtanutta aivoinfarktia, ja toinen, jossa hänellä on kukkakimppu, on otettu hänen 90-vuotispäivänään.

PAULA KUPIAS

Tampereen Valkonauha ry

Lapsen elämäkysymykset

Kun puhumme lapsesta ja lapsuudesta, lapsen elämästä ja tärkeistä kysymyksistä, olennaisin lähtökohta on muistaa, että lapsuus on aikuisuudesta eroava ja poikkeava osa ihmisen elämänsä. Lapsuus on ihmiselämän jaks, jolla on arvo sinänsä. Lapsuus ei ole aikuisuuden esikartano tai eteinen eikä saa arvoaan vain tulevasta aikuisuudesta ja sen suomista mahdollisuuksista.

Lapsuudella on ainutkertainen arvo, vaikkei lapsi koskaan aikuisuuteen asti eläisikään. Siksi aikuisen sukupolven tehtävä on antaa ja taata lapselle hänen lapsuutensa. Tämä periaatteellinen lähtökohta on vaikuttamassa kun sanotaan lapsuuden omaleimaisuuden olevan siinä, että se on ”salaisuus aikaa”. Aikuisen maailma on lapselle

salaisuus, samalla kertaa kiehtova ja pelottava, jota lapsen tulee saada paljastaa itselleen omassa aikataulussaan, löytää vastauksia kysymyksiinsä ja tehdä omat johtopäätökset. On sanottu, että meidän aikuisten tehtävä on myös turvata lapselle mahdollisuus olla ”pieni ja tietämätön”.

Omana aikanamme lapsen oikeutta olla pieni ja tietämätön vaarantaa ensinnäkin tiedon ylikorostuminen. Aikamme vannoo tiedon nimiin, uskoo tietoon ja luulee esimerkiksi eettisten ongelmien tai lasten elämäkysymysten ratkeavan tietoa lisäämällä. Tällöin on tajuttava, että tiedon lisääntyminen ei sinänsä johda suurempaan ymmärrykseen elämästä, viisauteen tai henkiseen kypsyyteen, hyvinvointiin ja onnellisuuteen. Lapsi oppii

ymmärtämään elämää, löytämään vastauksia kysymyksiinsä ja suuntautumaan oikeaan suuntaan ennen muuta tunteiden, tunnetilojen ja kokemusten myötä. Siksi lapsi tarvitsee aitoon lapsuuteen ennen kaikkea läheisiä, välittömiä ihmissuhteita ja inhimillistä vuorovaikutusta. Vanhempien ja aikuisen sukupolven tehtävänä on taata lapselle kasvurauha eli aito lapsuus.

Toiseksi tämän päivän lapsuutta vaarantaa se sokeus tietyille elämän peruskysymyksille, joka on seurausta vuosikymmeniä jatkuneesta huimasta taloudellisesta kasvusta. Hyvinvoinnin lisääntymistä ja taloudellista kasvua on myötäillyt yhteiskuntarakenteiden perusteellinen muutos; muutos, joka jatkuu yhä. Yhteiskunnallisesa elämässä mitataan kaikkea

yhä enemmän hyödyn, rahan, tuloksen ja tavoitteiden saavuttamisen mittareilla. Kysymys arvoista ja ennen muuta ihmisen arvosta on yhä enemmän sidoksissa ihmisen taloudelliseen merkitykseen. Tällöin unohtuu helposti ihmisyyden eli se, että ihminen – ja erityisesti lapsi – on sinänsä tärkeä. Unohtuu, että ihminen – ja erityisesti lapsi – on ainutlaatuinen, uniikki olento ja että ihmisyydellä ja ihmisenä olemisella on itseisarvo.

Lapsuus ei saa arvoaan aikuisuudesta, mutta on aina suhteessa aikuisuuteen. Me aikuiset luomme lapsuuden edellytykset. Me olemme vastuussa kasvattamisesta ja hoidosta ja siitä, että lapsella on tilaisuus ja vapaus etsiä vastaukset elämänsä kysymyksiinsä. Lapsi ei voi kasvaa ilman aikuista. Aikuinen on aina myös kasvattaja, vaikkei tätä rooliaan koskaan huomaisikaan. Ihminen lapsessa ei kypsy ilman kasvattamista.

Psykoanalyttikko ja kasvattaja **Bruno Bettelheim** on kiteyttänyt vastaansanomattomaan muotoon kasvatuksen ja kasvattajan tehtävän (kirjassaan ”Satujen lumous”): Kaikkina aikoina kaikilla kasvattajilla on yksi yhteinen tehtävä, joka on samalla kertaa kasvattajan tärkein ja vaikein tehtävä: Auttaa lasta löytämään elämänsä tarkoituksen eli tarkoituksellinen elämä. Kasvatuksen ikuinen ongelma on, miten löydetään oikea suhde aikuisen auktoriteetin ja lapsen vapauden, lapsen kysymysten ja aikuisen vastauksien välille. Miten löydetään oikea suhde lapsen sisäisen, oman ohjautuvuuden ja etsimi-

sen ja ulkoisen ohjauksen välille? Aito lapsuus löytyy vain silloin, kun edellä mainitut vastakohdat ovat tasapainossa.

Elämänsä kysymyksiä ratkaistessaan lapsi tarvitsee käsityksen siitä, että on olemassa aikuisten sukupolvi ja aikaisempia sukupolvia, joilta opitaan ja jotka ovat lapsesta vastuussa. Uuden polven ei tarvitse selvitä yksin, eikä sitä pidä jättää yksin selviämiseen. Lapsuus jää toteutumatta, jos aikuinen kaataa vastuuta omasta tai perheen elämästä lapsen niskoille.

Lapsi tarvitsee käsityksen sukupolvien erilaisuudesta ja erilaisista tehtävistä. Sukupolvien raja ei saa hämärtyä. Vanhempien sukupolven tulee olla sananmukaisesti vanhempi sukupolvi, joka on jo löytänyt omat vastauksensa elämänsä kysymyksiinsä. Professori **Veli-Matti Värin** sanoin: ”Lapsuutta ja ihmisyyttä tukee parhaiten aikuinen, joka ymmärtää, että kasvatuksessa on kysymys ihmisten ja sukupolvien välisestä rakkaudesta, luottamuksesta, arvostuksesta, tukemisesta ja tilan antamisesta sekä myös tarvittaessa kyvystä sanoa ei.” Ainoastaan suhteessa aikuiseseen lapsi löytää sekä elämän rajat että mahdollisuudet – ja siis myös vastaukset elämänsä kysymyksiinsä.

Aito lapsuus tarvitsee vanhemmalta sukupolvelta aineksia olemassaolon peruskysymysten – siis elämänsä kysymysten – ratkaisemiseksi, kuten ”Miksi olen

olemassa?”, ”Mikä on paikkani elämässä?”, ”Mihin minä kuulun?”, ”Mikä minusta tulee?”. Aito lapsuus rakentuu ennen muuta kokemuksista saadun hyväksymisestä, rakkautta ja arvostusta eri sukupolvia ja eri sukupuolia edustavien ihmisten taholta. Aito lapsuus on aidon ja kypsän aikuisuuden edellytys. Ilman kokemusta aidosta lapsuudesta ei voi olla kokemusta aidosta aikuisuudesta.

Kristillisellä uskolla ja kristillisellä kasvatuksella on paljon annettavaa lapsen elämänsä kysymysten ratkaisemiselle. Ne tuovat mukaan aivan erityisen syvyyssulottavuuden, hyväksytyksi tuleminen syvyyssulottavuuden. Vaikuttavimpia kasvukokemuksia, mitä lapselle omistautuva, äiti tai isä, isoäiti tai isoisa tai muu kasvattaja voi lapselle antaa on, että lapsi saa kokea hyväksytyksi tuleminen, että hänet hyväksytään silloinkin, kun hän tietää, ettei hyväksymistä ansaitsisi. Hyväksytyksi tuleminen silloinkin, kun ei hyväksymistä ansaitse, on jo uskonnollinen kokemus, lapsen ensimmäinen kokemus armosta. Kristillinen kasvatusta, kotona, seurakunnassa ja muualla, tarjoaa lapselle lujan pohjan elämänsä kysymystensä käsittelyyn ja ratkaisemiseen.

PERTTI LUUMI
Opetusneuvos,
rovasti

Syrjäytyneen nuoren auttamisesta

Yhä useampi nuorten parissa hoitotyötä tekevä kohtaa syrjäytyneitä nuoria, jotka ovat jättäneet peruskoulun kesken, viettävät tuhoisaa elämää käyttäen päihteitä, ilmaisevat itseään heikosti eivätkä luota aikuisiin. Monet psykoterapeuttiset lähestymistavat perustuvat ihmiskäsitykseen, jonka mukaan ihmisellä on kehittyvä identiteetti, halua tulla autetuksi ja kykyä kertoa itsestään. Sekä auttajat että autettavat turhautuvat, kun he eivät kohtaa. Selvitin sosiologian gradu -työssäni kolmen syrjäytyneen nuoren perhetaustoja ja identiteetin kehitystä. Vaikka tuloksiani ei voida yleistää kos-

kemaan kaikkia syrjäytyneitä nuoria, antavat ne klinistä työtä rikastuttavaa tietoa ja haastavat nuorten ja heidän perheittensä kanssa työskenteleviä perheterapeutteja löytämään keinoja auttaa perheitä jo varhaisessa vaiheessa ennen kuin tilanteet kroonistuvat.

Tutkimukseni aineisto koostui kolmen nuoren haastattelusta. Nuoret olivat peruskoulun keskeyttäneitä ja/tai koulutuksen ulkopuolella olevia, työttömiä ja toimeentulon tai markkinatuen varassa eläviä.

Mitä tarkoitetaan syrjäytyneisyydellä?

Syrjäytymisestä puhutaan paljon, mutta kyse näyttää ole-

van usein varsin epämääräisestä uhkakuvasta. Syrjäytyminen on vaikea käsite, koska se ymmärretään eri tavoin ja sillä tarkoitetaan monia asioita. Sosiaalipoliittisissa tutkimuksissa ilmiö on ollut runsaasti tarkastelun kohteena, ja se on nähty joko tilana tai prosessina. Syrjäytymisen prosessiluonnetta pohtiessa korostuu ilmiön syiden etsintä. Tutkijoiden keskuudessa vallitsee paitsi erimielisyyksiä, myös kirjavia käsityksiä syrjäytymisen syistä. Kasvatustieteilijät etsivät nuoren aikuisen syrjäytymisen juuria kouluajoilta ja epäonnistuneesta sosialisatiosta. Sosialisatio-ongelmiin viittaavat myös ne tutkijat, joiden näkemyksen

mukaan syrjäytyminen pitää nähdä ensisijaisesti elämäntapana. Keskustelulle on tyypillistä, että syrjäytetyt tai syrjäytymisvaarassa olevat ovat ”niitä toisia”. Syrjäytynyt on tutkimuksen kohteena. Harva määrittelee itsensä syrjäytyneeksi.

Syrjäytymisen osatekijöistä vallitsee yksimielisyys: putoaminen pois työstä tai kykenemättömyys edes päästä työhön, jääminen pois kulutusmahdollisuuksista, joutuminen pois valtakulttuurin arvostamista sosiaalisista yhteyksistä ja valankäytön puute.

Haastatellessani nuoria heidän kertomuksensa ei päässyt etenemään itsestään; päinvastoin minun piti koko ajan olla aktiivinen, pilkkoa kysymyksiä pienempiin osiin ja ”houkutella” kertomaan enemmän. Kertomuksetkin olivat enimmäkseen irrallisia palasia, vaila työstämisen ja muistamisen makua. Nuorilla ei ollut muistia, he eivät kyenneet muistamaan juuri mitään. Heillä ei ole koskaan ollut spontaanista kertomusta lapsuudesta, koulusta, perheestä. He eivät kertoneet mistään juhlista, perhe- tai sukujuhlista, tai perheeseen liittyvistä anekdooteista. Yleensä perheillä on kollektiivinen muisti, ns. perhenarratiivi, jossa kuljetetaan yhteinen käsitys perheen kohtalosta, sen syistä, seurauksista ja suhteista, siitä mitä tapahtui, miten, milloin ja missä. Näin ei ollut haastatteleminen nuorten kohdalla.

Yksi haastatteleminen nuorista mainitsee esimerkiksi perheen lähteneen Karjalasta ja kertoo Ruotsissa sotalapsina olleista sedistään, mutta hän ei

yrityä pohtia, olisiko hänen tilanteensa ymmärrettävissä perheen historiasta käsin. Hän voisi mm. miettiä, miten Karjalan ja kodin menetys ovat vaikuttaneet hänen isänsä arvoihin ja kasvatuseriaatteisiin ja miten nämä taas ovat vaikuttaneet hänen omiin ratkaisuihinsa.

Muistaminen on refleksiivisyyden osatekijä. Toinen haastatteleminen nuorista ei halunnut muistaa mitään, päinvastoin hän pyrki aktiivisesti unohtamaan, ja loputkin muistivat lapsuudestaan vain vähän. Laatiessamme sukupuut nuorilla oli vaikeuksia tuottaa alkeellisiäkin tietoja perheenjäsenistään. Kun nuoret eivät ole tietoisia oman perheensä arvoista, normeista ja periaatteista, niin voidaan tulkita, että niistä ei juurikaan koskaan keskusteltu, niitä ei mietitty, puhuttu, kommentoitu tai perusteltu ääneen. Niistä ei ole syntynyt kertomusta, joka olisi siirtynyt lapsille ja jonka kautta lapset olisivat tulleet tietoisiksi niistä.

Elämän valintatalo

Suomalainen yhteiskunta on muuttunut nopeasti, samoin ”kollektiivinen tajunta”, joka on muuttunut sekä nopeasti että sisällöllisesti. Tutkimukseeni osallistuneiden nuorten vanhemmat ovat eläneet keskellä tätä murroksen aikaa. He edustavat ns. ”lähiöiden sukupolvea”. Todennäköisesti vanhempien vanhemmat kuuluvat ”suuren murroksen sukupolven” tai edelliseen, ns. ”sodanjälkeisen jälleenrakennuksen ja nousun sukupolven”. Tälle sukupolvelle oli ominaista säästäminen ja lastenhoito-ongel-

mat. Jälleenrakennuksen sukupolvi kävi taistelun myös hyvinvointivaltion rakentamiseksi, mutta nuoret eivät kuulleet niitäkään tarinoita. Tulkintani on, että nuorten vanhemmat ja isovanhemmat ovat huonosti ja puutteellisesti olleet yhteydessä omaan historiaansa. Kertomisen ja työstämisen puute näkyy nuorten tavassa vastata haastatteluissa perheenjäsenten taustoja koskeviin kysymyksiin. Nuorten vanhempien ja isovanhempien elämän taustalla on paljon muutoksia, erittäin syviä muutoksia sekä integraatiossa että yhteiskunnan säätelyprosesseissa. Tätä taustaa vasten ei ole ihmeellistä, että muutokset, kaikki muutokset, ovat tutkittavien kohdalla traumaattisia: ne ovat irralliseksi, vailla kertomusta jääneitä tapahtumia, joita ei kyetä integroimaan.

Nuoret olivat kokeneet yksilötasolla varhaislapsuudessa useita muuttoa, avioeroja, koulun vaihtamisia. Jos nämä mikrotason muutokset sijoitetaan makrotason yhteiskunnallisten muutosten perspektiiviin, niin kuormittavuus on melkoinen. Erittäin vaikeiksi muodostuvat muutokset, jotka hajottavat kaveripiirin lapset heidän ollessaan 11–12-vuotiaita, sekä avioerot. Tutkittavat joutuivat kaikki ”itsenäistymään” aivan liian varhain. Liian varhaista irtautumista perheestä ei pidäkään kutsua itsenäistymiseksi. Itsenäistyminen on pitkä kasvu-prosessi. Liian varhainen itsenäistyminen on enemmänkin heitteille jäämistä, sillä nuorella ei ole riittäviä valmiuksia kantamaan vastuuta itsestään.

Nyky-yhteiskunnassa kaikki valinnat ovat mahdollisia, maailma on kuin mahdollisuuksien viidakko, se on pirstoutunut jättiläisvalintatalo. Valitseminen on kuitenkin aina riski. Kaikki muutokset eivät ole valintoja, mutta kaikki valinnat ovat muutoksia. Valinta on aina samalla luopumista, poisjättämistä ja mahdollisuuden hylkäämistä. Tutkimukseni nuorille orientoituminen elämän valintatalossa on sokeaa haparoimista. Nuorten kyvyttömyys tehdä valintoja perustuu valintojen moninaisuuteen, mutta ennen kaikkea muutosten pelkoon.

Ei sisällä eikä ulkona vaan kynnyksellä

Tutkimukseni nuoret ovat aikuistumisen kynnyksellä. He ovat aikuisuuden ulkopuolella. Heillä ei ole tietoja eikä taitoja hankkia toimentuloaan, he eivät valmistaudu hoitamaan aikuisuuteen kuuluvia velvollisuuksia. Suorittaessani haastattelut nuoret olivat sekä fyysisesti että psyykkisesti niin huonossa kunnossa, etteivät olisi olleet työkykyisiä eli kykeneviä käymään koulua. Heidän elämäntapansa oli ollut niin tuhoavaa, että ohjaaminen koulutukseen olisi edellyttänyt ensin jonkinlaisen pitkän kokonaisvaltaisen kuntoutusjakson. Haastattelujen aikana he eivät olleet kovin halukkaita siihen ja olivat enimmäkseen ambivalentteja. Töitä he eivät halunneet tehdä, he eivät halunneet ns. ”paskaduuneja”, ja koulutukseen he kokivat itsensä liian vanhoiksi. Nuoret olivat kokeneet, millaisessa asemassa nuo-

ri ammattitaidoton on, millaisia töitä hän joutuu tekemään ja millaisia palkkoja hän siitä saa. Kieltäytymällä niistä töistä ja olemalla mieluiten toimentulotuen varassa he pyrkivät ylläpitämään jonkinlaista itse-tuntoa. Toisaalta heitä hävettää olla niin ”vanhoja” verrattuna muihin, esim. ammattikouluihin meneviin. Siinä mielessä nuoret olivat tietoisia siitä, että elämänmuutoksen pitäisi olla kokonaisvaltainen. Tämän tietoisuuden vuoksi projekti tuntuu sekä ylivoimaiselta että mahdottomalta ja sen toteuttaminen siirretään myöhempään ajankohtaan. Motivaatio puuttuu. Aikuisuus tai muiden nuorten elämä herättävät kateutta, mutta myös voimattomuutta.

Vaikuttaa siltä, että aikuisuuden kynnykselle tullaan melko nuorina (15–17-vuotiaina), mutta silloin nuori ei ole todellakaan aikuinen, joka olisi valmis ottamaan vastuun itsestään ja tekemisistään, vaikka hän niin näennäisesti väittäisikin. Päinvastoin, silloin aikuisen antama tuki, neuvonta, huolenpito ja ohjaaminen olisivat erityisen tärkeitä, jotta nuori kykenisi astumaan kynnyksen yli kohti vastuullista aikuisuutta. Kynnykseltä on vaikea edetä kohti aikuisuutta.

Nuoret ovat siis paitsi aikuisuuden, myös yhteiskunnan kynnyksellä. He eivät ole yhteiskunnan sisällä samalla tavalla kuin muut saman ikäiset nuoret (tilastojen mukaan suuri enemmistö), jotka ovat opiskelemassa. Heidän ja yhteiskunnan välillä ei ole sitä normaalina pidettyä tavallista vel-

vollisuuksien ja oikeuksien verkostoa, joka koostuu verojen maksamisesta, opintotuen saamisesta yms. Integraation taso on heikko. Toisaalta nuoret kuuluvat yhteiskuntaan siten, että he elävät kokonaan sosiaaliturvan varassa. Heidän toimentulonsa on täysin riippuvaista yhteiskunnan tarjoamasta avustuksesta. Sen lisäksi he kuluttavat melko runsaasti sekä sosiaalitoimen että terveydenhuollon palveluja.

Vaikka haastattelemani nuoret ovat tiukasti erilaisten viranomaisten ympäröiminä, se ei auta heitä orientoitumaan. Kynnyksellä vetää. Keskenäisyys, näköalattomuus ja turvattomuus vaivaavat. Nuoret ovat yhteiskunnan kynnyksellä. He eivät ole kokonaan sen ulkopuolella eivätkä kokonaan sisällä, ja toisaalta he ovat samanlaisesti sekä sisällä että ulkona. Syrjäytymisestä esitettyjen näkemysten mukaan he ovat ulkona, ”pudonneet pois”, ”ulkopuolisia”. Hyvinvointivaltion riisuminen sekä turvaverkkojen purkaminen ja harventaminen saattavat nostaa tällaisten nuorten määrää. Säästötoimenpiteet kohdistuvat ”kunniattoimiin köyhiin”, jotka ovat vähiten puolustuskykyisiä: lapset, nuoret, mielenterveyspotilaat.

Johtopäätöksiä

Tutkimukseni on vanha. Se tehtiin vuosina 1997–1999. Kirjoittaessani tätä artikkelia kesällä 2015 se tuntuu kuitenkin yhä ajankohtaiselta.

Aineistooni kuuluvat nuoret, jotka valitsin syrjäytyneisyyden perusteella tutkimuskohteiksi, olivat teoreettisen syrjäyty-

misen kuvauksen perusteella ”pudonneet” yhteiskunnan tärkeistä alueista varsin nuorina ja omaksuneet syrjäytyneen elämäntavan. Syrjäytyminen alkoi jo ennen peruskoulua, jossa he potivat ns. kouluallergiaa, jonka tulkitsen lapselle ominaisena ikäspesifisenä syrjäytymisen muotona. Syrjäytyminen alkoi jo kaksi sukupolvea aikaisemmin. Minulla oli ollut aikomus haastatella myös nuorten vanhempia ja isovanhempia ja jäljittää näin syrjäytymisen syntyä. En voinut toteuttaa sitä. Kuitenkin käy selväksi, etteivät ongelmat synny nopeasti ja yhtäkkiä. Ongelmanratkaisu-lähestymistapa, jolla pyritään nykyään lyhyesti hoitamaan sosiaalityötä, tuntuu lähinnä laastarityyppiseltä työotteelta.

Perhe elää yhteiskunnassa, tiettyssä historiallisessa ja taloudellisessa kontekstissa ja on jatkuvassa vuorovaikutuksessa sen kanssa. En käsitä, miten voidaan tehdä nuorten psykiatrista työtä ilman että perheet ovat tiivistä mukana ja työ sisältää kuntouttavaa sosiaalityötä.

Tutkimukseni nuoret ovat olleet ja ovat edelleen sosiaalipoliittisten toimenpiteiden kohteina. Ajoitus on kuitenkin väärä, välttämätöntä tällä hetkellä, mutta aivan liian myöhäistä. Yksilön ontologinen luottamus muodostuu ensimmäisen elinvuoden aikana. Vakaan identiteetin rakennustelineet muodostuvat eliniän ensimmäisten vuosien aikana. Jos halutaan ennaltaehkäistä vaurioita, niin ponnistelun pitäisi kohdistua raskaana oleviin naisiin, erityisesti päihdeongelmaisiin, ja juuri synnyttäneiden nais-

ten perheiden sekä alle kouluikäisten lasten perheiden tukemiseen. Tuen pitäisi olla muuta kuin rahallista. Tämän lisäksi ennaltaehkäisevän sosiaalityön, lastensuojelutyön ja mielenterveysuujelutyön pitäisi kestää riittävän kauan ja olla sitoutunutta.

Nuorten auttamisessa korostuu kokonaisvaltaisuus: on kyse luottamuksen rakentamisesta, sosiaalistumisesta ja pitkäaikaisesta projektista, johon tarvitaan ennen kaikkea myös selkeää poliittista tahtoa.

Tutkimukseni lähtökohtana oli, että syrjäytyneen elämäntavan omaksuminen ei ole valinta vaan seuraus. Keskeisin hypoteesi oli, että kyse on nuorten vaikeudesta muodostaa identiteetti, ja ajattelin, että ehkä kyse on paitsi vaikeudesta, myös aivan uudenaikaisesta identiteettityypistä. Ajattelin myös, että paitsi yksilöllisiä ominaisuuksia, tarvitaan myös tiettyjä yhteiskunnallisia olosuhteita. Tutkimukseni suurin puute ja heikoin kohta oli ruumiillisuuden pois jättäminen. Ulkonäkö, käytös, nautinto, kurinalaisuus (laihdutuskuurit, punttisalit) ovat narratiivisen selfidentiteetin osatekijöitä. Havaitsin tämän vasta, kun aineisto oli kerätty ja osittain analysoitu, enkä voinut enää tuoreesti kohdistaa tarkkaavaisuuttani tähän aiheeseen. Nuorten kanssa työskentelevät tapaavat jatkuvasti nuoria ihmisiä, jotka suhtautuvat ruumiiseensa vihamie-

lisesti ja äärimmäisen kontrolloivasti (pakonomainen punttialin käyttö, bulimia, anoreksia).

Koska ruumiillisuus on olennassa ennen sanaa, yhtenä tutkimushypoteesina voisi olla, että keuhollisuuden välityksellä ihminen pyrkii pitämään yllä jonkinlaista kertomusta itsestään. Ruumiinkieli ei ole sanallista kieltä vaan tuntemusten kieltä. Ruumiin keskeisyydestä kertoo myös se, että hyvinvointiyhteiskunnassamme ruumiillinen hyvinvointi on turvattu ja ruumiin tarpeet on tyydytetty ylitydyttämiseen asti. Mutta vailla sanoja ja sanallista sisältöä jäävä, tuntemusten armoilla oleva ruumis voi huonosti.

FLORENCE SCHMITT

Kirjoittaja on filosofian tohtori ja vaativan erityistason psykoterapeutti (perhe- yksilö sekä varhaisten vuorovaikutussuhteiden psykoterapeutti) toimipaikkanaan TYKS Lastenpsykiatrian klinikka Turussa. Kirjoittaja on aikaisemmalta koulutukseltaan myös erikoissairaanhoidaja ja hänellä on kokemusta monenlaisten asiakkaiden hoitamisesta hoitotilanteissa.

Jos ajat, älä polta – ainakaan lasten kanssa

Yhä useammat lapset kasvavat perheessä, jossa vanhemmat eivät tupakoi kotona tai perheen autossa. Silti osa lapsista joutuu altistumaan lähes päivittäin ympäristön tupakansavulle.

Ympäristön tupakansavu on yleisimpiä syöpävaarallisia aineita, eikä sille altistumiselle ole turvarajaa. Väestöä suojellaankin alituiselta jo melko laajasti: työpaikkojen tupakointikielto tuli voimaan 1995 ja ravintolatupakoinnin kielto täydessä laajuudessaan 2009. Lapset ovat kuitenkin vailla kattavaa turvaa, vaikka lasten kehittyvät ja kasvavat kudokset ovat aikuisten elimistöä herkempiä ympäristön tupakansavun terveyshaittoille.

Vain yhden savukkeen polttaminen voi nostaa auton savupitoisuuden 11 kertaa suuremmaksi kuin kaljakuppilassa, jossa tupakointi on sallittu. Tupakointi autossa yleensä saattaa nostaa sisäilman saasteiden määrän 35 kertaa suuremmaksi kuin mitä Maailman terveysjärjestö, WHO pitää turvallisenä. Tuuletus, ilmanvaihto, ikkunoiden avaaminen, vain muutaman henkosen ottaminen tai lyhyt matka ei paranna tilannetta.

Aikuisten edut jyräävät

Lasten altistuminen ympäristön tupakansavulle ei saa aikaan uutisotsikoita tai kuohuntaa sosiaalisessa mediassa. Iso askel taaksepäin otettiin viisi vuotta sitten, kun eduskunnan perustuslakivaliokunta kumosi hallituksen esityksen, joka olisi kieltänyt tupakoinnin yksityisautoissa, kun kyydissä on alaikäisiä. Valiokunta katsoi, että kielto olisi ulottunut ”varsin syvälle yksityiselämän piiriin”, olisi rajoittanut tupakoitsijan ”henkilökohtaista itsemääräämisoikeutta”, ”henkilökohtaista vapautta” ja ”yksityiselämän suojaa”.

Mikä on sellainen tulkinta, joka laittaa aikuisten mieliteot ja yksityiselämän suojan lasten terveyden suojelun edelle? Perustuslaissa todetaan, että ”ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä”, ”lapsia on kohdeltava tasa-arvoisesti yksilöinä”, ”julkisen vallan on pyrittävä turvaamaan jokaiselle oikeus terveelliseen ympäristöön”. Perustuslakivaliokunnan tulkinta on kestävä, sillä se ei anna lapsille perustuslain vaatimaa

Mervi Hara toimii Suomen ASH ry:n toiminnanjohtajana (ASH on lyhenne sanoista Action on Smoking and Health).

yhdenmukaista kohtelua lain edessä.

Erityisen merkilliseksi perustuslakivaliokunnan kannanoton teki se, etteivät lapset voi puolustautua tai poistua tupakansavuisesta ajoneuvosta. Millä oikeudella lapsista voidaan tehdä Suomessa lain-suojattomia, kun tupakointi voidaan muissa maissa kieltää yksityisautoissa? Tupakointi yksityisautoissa on kielletty jo osassa Australian, Kanadan ja USA:n osavaltioita ja alueita. Englannissa ja Walesissa kielto tulee voimaan lokakuun alussa.

Lausunnoissaan perustuslakivaliokunta myös epäili, ettei kieltoa voitaisi valvoa tehokkaasti, vaan se jäisi symboliseksi lainsäädännöksi, jollaista valiokunnan mielestä pitää karttaa. Peruste on erittäin heikko, sillä autoihin on säädetty muun muassa turvavyöpakko, jota noudatetaan varsin hyvin.

Väestökin tukee kieltoa

Uskon, etteivät useimmat autoilevat aikuiset tiedosta tai tule ajatelleeksi tupakansavun vaarallisuutta lapsille. TNS Gallup teki pari vuotta sitten Suomen ASH ry:n toimeksiannosta kyselyn siitä, miten suomalaiset suhtautuivat tupakoinnin kieltämiseen yksityisautoissa: 84 prosenttia vastanneista kannatti kieltoa ja tupakoivistakin 70 prosenttia. Eroa ei synty-

nyt vastaajan iän, sukupuolen, asuinalueen tai yhteiskunnallisen aseman perusteella. Kun neljä viidestä suomalaisesta on sitä mieltä, ettei tupakointia tule sallia yksityisautoissa pienten lasten läsnä ollessa, lain noudattamisessakaan ei luulisi olevan suuria ongelmia.

YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen toteuttamista valvova komitea on katsonut tupakan käytön kuuluvan selvästi lasten oikeuksien sopimukseen. Ainaakin paperilla Suomi on sitoutunut sopimuksen velvoitteisiin. Siitä huolimatta jo kymmenen vuotta sitten YK:n lapsen oikeuksien komitea suositteli, että Suomi vahvistaa pyrkimyksiään taata lapsen etu. Lapsen edun yleisen periaatteen tulella ymmärretyksi, huomioduksi ja sovelletuksi muun mu-

assa kaikissa säädöksissä sekä oikeudellisissa ja hallinnollisissa päätöksissä, joilla on välittömiä tai välillisiä vaikutuksia lapsiin.

Nyt meillä on mahdollisuus panna oikeasti toimeen velvoitteitamme. Hallituksen esitys tupakkalain muuttamiseksi on tulossa eduskunnan käsiteltäväksi loppuvuodesta ja tällä hetkellä lakiehdotus on lausuntokierroksella. On aika vaikuttaa ja vaatia pontevasti lakiin tupakoinnin kieltämistä yksityisautoissa, kun kuljetettavana on lapsia. Se on aikuisten velvollisuus. Lapsen oikeus ja etu on elää savuttomassa ympäristössä.

MERVI HARA

*Toiminnanjohtaja
Suomen ASH ry*

Kuva: MAURI RATILAINEN

Ehkäisevän päihdetyön viikko 2015

Tehdään yhdessä

Ehkäisevän päihdetyön tavoitteena on vähentää päihdehaittoja, lisätä päihteisiin liittyvää tietoutta, edistää päihdeettömiä elintapoja ja päihdeongelmista kärsivien kansalaisten oikeuksia. Ehkäisevän päihdetyön teemaviikolla erilaiset tahot viestivät yhdessä ehkäisevän työn merkityksestä terveyden ja hyvinvoinnin edistäjänä ja järjestävät ihmisiä ja mediaa aktivoivia tapahtumia ympäri Suomen. Teemaviikon koordinoinnista vastaa Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry yhteistyössä Suomen Punaisen Ristin päihdetyön kanssa.

Vuoden teema

Ehkäisevän päihdetyön viikolla on keskusteltu muutaman vuoden onnellisuudesta ja hyvästä elämästä. Samat teemat ovat puhuttaneet myös laajemmin yhteiskunnassa ja mediassa. Suomalaiset ovat suhteellisen onnellista kansaa, jos asiaa tarkastelee esimerkiksi YK:n onnellisuusraportin perusteella. Mutta miten meistä, maailman 7. onnellisimmasta kansasta, voisi tulla vieläkin onnellisempi?

Tänä vuonna Ehkäisevän päihdetyön viikon teema on: ONNI ON KATSOJAN SILMÄSSÄ.

Vuonna 2016 siirrymme uusiin aiheisiin, joten otetaan tänä vuonna onnellisuudesta kaikki irti!

Viikolle tuotetusta materiaalista löydät lisää tietoa kohdasta "Juliste, muu materiaali ja logot".

Tutustu myös viikon facebook-sivuihin!
www.facebook.com/ept-viikko

Margit Tepponen
margit.tepponen[at]ehyt.fi
p. 050 435 4248

Kati Laitila
kati.laitila[at]punainenristi.fi
p. 020 701 2129

ONNI ON KATSOJAN SILMÄSSÄ.

A-Kiltojen Liitto ry • A-klinikasäätiö • Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry • Ehkäisevän päihdetyön verkosto • Ensi- ja turvakotien liitto ry • Helsingin kouluraittiuspiiri ry • Irti Huumeista ry • Koulutus Elämään -säätiö • Mannerheimin Lastensuojeluliitto • Music Against Drugs ry • Naistenkartano ry • Preventiimi • Raittiuuden ystävät ry • Sininauhaliitto ry • Suomen ASH ry • Suomen Punainen Risti • Suomen Syöpäyhdistys ry • Suomen Valkonauhaliitto ry • Terveyden ja hyvinvoinnin laitos THL • Tukikohta ry • YAD Youth Against Drugs ry

Posti Green

Eläviä sanoja

*Anna minun kasvaa kuunteluun, rikkaassa keinussa suuren puun.
Mittani verran jos kasvaa voin, mittani verran soin.*

AALE TYNNI

*Hiljaisuus,
maailmankaikkeuden äidinsyli, josta
kaikki lähtee ja jonne kaikki palaa.*

*Kuin meri,
joka tyyntyy vasten yötä kuin uunilintu,
joka laskeutuu lepoon maan syliin,
kuin rakastavaiset, jotka hajanaisen päivän jälkeen
etsivät rauhaa toistensa luota
me palaamme kotiin
hengittämään ikuisuuden ilmaa.*

ANNA-MARI KASKINEN